

20
21

E
K

XXII. Eötvös Konferencia

2021. április 23-24.

Főszervezők: Varga Sára és Csertán András

Az absztraktfüzetet szerkesztette: Poór Boldizsár

Köszönjük előadóinknak, és hálánkat fejezzük ki meghívott előadóinknak,
szekcióvezetőinknek, valamint a szekciófelelősöknek és minden segítőnknek, akik
hozzájárultak az esemény megvalósulásához!

Április 23. Péntek

	A Szekció	B Szekció	C Szekció
9:00	Megnyitó		
10:00	Orientalisztika	Történettudomány (Új- és jelenkor)	Társadalomtudomány (Tudás és társadalom)
11:00	Klasszika-filológia		
12:00	Filozófia I.		
13:00	Gazdálkodástudomány	Ebédszünet	
14:00	Plenáris Előadás		
	Kötetbemutató		
15:00	Filozófia II.	Történettudomány (Ókor)	Színháztudomány nyelvészet
16:00			
17:00	Társadalomtudomány (Politika és diplomácia)		
18:00			

Április 24. Szombat

	A Szekció	B Szekció	C Szekció	D Szekció
9:00	Irodalomtudomány (Magyar irodalom)	Biológia kémia I.	Matematika fizika	
10:00			Földrajz	
11:00	Biológia kémia II.			Történettudomány (Középkor)
12:00	Irodalomtudomány (Világirodalom)			
13:00		Ebédszünet		
14:00	Plenáris Előadás			
15:00		Történettudomány (Kora újkor)	Társadalom- tudomány (Társadalom- történelem)	
16:00	Modern filológia			
17:00	Konferencia zárása			

Részletes Program

Április 23. Péntek

09:00-09:30 - Dr. Horváth László igazgató úr és a főszervezők köszöntője

13:00-14:00 - Ebédszünet

14:00-14:30 - Forgács-Fábián Sára, az Amigos a gyerekekért Alapítvány elnökének előadása: Egy Social Startup építése és vezetése: kezdetektől a vízióig címmel

14:30-15:00 - XIII. és XIX. Adsumus konferenciakötetek bemutatója – Rémai Martin, választmányi elnök

„A” Szekció

Orientalisztika

(„A” Szekció, Péntek 09:30-10:30)

09:30-10:00 Kiss Renáta Lilla: „Az égen nincs két nap a földön nincs két király” - A nacionalizmus mint biztonsági kockázat a kínai politikában

10:00-10:30 Papp Judit: Középkori pokolképzetek Kínában: Mulian pokoljárásának története

Klasszika-filológia

(„A” Szekció, Péntek 10:30-11:30)

10:30-11:00 **Török Ábel:** Egy bizánci tárgyalás nyelvi jellegzetességei

11:00-11:30 **Lengyel Rita - Karácsony Dávid:** Liber Singularis Regularum
- Fragmentumok

Filozófia I.

(„A” Szekció, Péntek 11:30-13:00)

11:30-12:00 **Rinkács Viktor:** A tetten ért arc: Friedrich Schiller fiziognómiai elképzelései A rablók című drámája alapján

12:00-12:30 **Daradics Boglárka:** A forma-fogalom értelmezési horizontjai a fiatal Lukácsnál

12:30-13:00 **Tóth Barbara:** Mi köze egymáshoz Sigmund Freudnak és Martin Heideggernek? Avagy a pszichoanalízis és a daseinanalízis néhány elemének összehasonlítása

Gazdálkodástudomány

(„A” Szekció, Péntek 13:15-13:55)

13:15-13:35 **Korodi Norbert Ákos:** Mesterséges intelligenciára épülő új technológiák és a tudástranzsfer jelentősége a szervezetek piaci sikerében

13:35-13:55 **Balogh Szabolcs Sándor:** A Brexit okainak vizsgálata Rodrik trilemmáján keresztül

Filozófia II.

(„A” Szekció, Péntek 15:00-16:30)

15:00-15:30 **Gáspár Márton:** Szabadság és morális felelősség

15:30-16:00 **Zsupos Norbert:** A politikai közösség mint transzindividualitás. Étienne Balibar Spinoza-értelmezéséről

16:00-16:30 **Váncza Kristóf:** Át lehet-e értékelni az értékeket?

Társadalomtudomány - Politika és diplomácia

(„A” Szekció, Péntek 16:30-18:30)

16:30-17:00	Csontos Anita: Az USA billegő államai a 21. századi elnökválasztások tekintetében
17:00-17:30	Szücs Lotti: A 2020-as örmény-azeri háború okainak elemzése
17:30-18:00	Tamás Szintia: Magyarország és Lengyelország diplomáciai kapcsolatai 2010 -2020 között
18:00-18:30	Erdős András Patrik: Az albán külpolitikát determináló faktorok és Albánia regionális céljai

„B” Szekció

Történettudomány - Új- és jelenkor

(„B” Szekció, Péntek 10:00-12:30)

10:00-10:30	Ruzsa Bence: A Kistarcsai Központi Internálótábor történeti előzményeinek feltárása 1949-ig
10:30-11:00	Horváth Levente: Egy minisztertanácsi ülés nyomában. Tisza Kálmán bukása a források tükrében
11:00-11:30	Andrékó Tamás Dániel: A vihar előtti csend. A három császár szövetségének utolsó „békés esztendeje” a német diplomáciai iratok tükrében
11:30-12:00	Újhelyi János Ábel: Küzdelem a ”Kisdoberdóért” - A magyar 1. hadsereg védelmi harcai a Szilicei-fennsíkon és a Felső-hegyen 1944. december 20. és 1945. január 22. között
12:00-12:30	Sáfár Anna: Szlavóniai református gyülekezetek 19. századi anyakönyveinek és presbiteriális jegyzőkönyveinek néprajzi vizsgálata

Történettudomány - Ókor

(„B” Szekció, Péntek 15:00-16:30)

15:00-15:30	Berecz Gábor: A Legio II Adiutrix és a Legio VI Victrix centurióinak vallásossága
15:30-16:00	Marsi Attila: A szarmata társadalom régészeti kutatása
16:00-16:30	Góczon Tamás: A Commentarii de Bello Gallico megjelenésének kérdései

„C” Szekció

Társadalomtudomány - Tudás és társadalom

(„C” Szekció, Péntek 10:00-12:30)

10:00-10:30	Szabó Sára: Gondoskodás és fizetett munka konfliktusa egyedülálló anyák életében
10:30-11:00	Hajas Tamás Boldizsár: A deszegregációs doktrína és a küldetéstudat-logika küzdelme – A Huszár-telep szegregációs ügye
11:00-11:30	Bagi Nikoletta Dóra: Az oktatáspolitikai átfogó elemzése a kormányzás egyes teljesítményértékelési szempontjai alapján
11:30-12:00	Horváth Kata: Az interneten túl - Nyomtasd te is! a kinyomtatott internet
12:00-12:30	Kormos Kevin: Nagyobb érzelmi bevonódás: nagyobb felelősségérzet? – Iskolajogi attitűdök esettanulmányok mentén

Színháztudomány - nyelvészet

(„C” Szekció, Péntek 15:00-17:00)

15:00-15:30	Kovács Dominik: Végre is egy férfi, aki nem férfi” A maszkulin szereptípusok nyelvi jellegzetességei Bródy Sándor Tímár Liza című darabjában
15:30-16:00	Kovács Viktor: „Királynőm szíve egy szörnyért hevül” Az emberábrázolás komikumának azonosságai a Szentivánéji álom Zubolya és a Csongor és Tünde Mirígye között
16:00-16:30	Bánkuti Csenge: Kárpáti újra - szöveg és színészi jelentésteremtés
16:30-17:00	Ugrin Bálint József: Morfofonológiai mintázatok elsajátításának vizsgálata

Április 24. Szombat

13:00-14:00 - Ebédszünet

14:00-15:00 - Dr. Balogh Péter előadása Politikai földrajz másképp: kritikai geopolitikai megközelítések címmel

17:00-17:15 - Konferencia zárása

„A” Szekció

Irodalomtudomány - Magyar irodalom

(„A” Szekció, Szombat 09:00-11:00)

09:00-09:30	Czétényi Gellért: Bibliai és liturgikus utalások, valamint magyar intertextuális kapcsolatok Borbély Szilárd Otto Moll szekvenciája című versében
09:30-10:00	Zászkaliczky Réka: „Miért ne csinálhatnék egy dokumentumfilmet?” . A poétikai önreflexió eszközei Mátyás Iván Mi van Verával? című elbeszélésciklusában
10:00-10:30	Hajdu Ildikó: Balassi Bálint istenes énekeinek megformáltsága a szerelmes versek poétikájának viszonylatában
10:30-11:00	Szabadhegyi Anna: Nőnevelésről a reformkori sajtóban

Irodalomtudomány - Világirodalom

(„A” Szekció, Szombat 12:00-14:00)

- 12:00-12:30 **Kutasi Dóra Mária:** Sebastian Flyte, a profán szent – Szent Sebestyén kettősségének ábrázolása Evelyn Waugh Utolsó látogatás című regényében
- 12:30-13:00 **Farkas Veronika:** Narratív stratégiák és önreferencialitás François Bon ”Paysage fer” és ”Daewoo” című műveiben
- 13:00-13:30 **Tarnai Csillag:** Trauma a testben és a térben – Yoshimoto Banana 吉本ばなな Konyha キッチン című kisregényének elemzése test- és térpoétikai szempontból
- 13:30-14:00 **Nyerges Csaba:** Normatív keretek. Jeffrey Eugenides: Egy test, két lélek

Modern filológia

(„A” Szekció, Szombat 16:00-17:00)

- 16:00-16:30 **Kukri Márta Mária:** A St. Pölten 066-os kódex kötetkompozíciójának vizsgálata a materialitás szempontja alapján
- 16:30-17:00 **Csigó Ábel:** „Schreiben ’s einen schönen Artikel!” Koch Valéria Neue Zeitungba írott cikkeinek vizsgálata

„B” Szekció

Biológia - kémia I.

(„B” Szekció, Szombat 09:00-10:20)

09:00-09:20	Kern Dóra: Mikroszkóp lézer által indukált fotooxidatíván aktiválható jelzővegyületek szintézise
09:20-09:40	Góra Valér: Aktin izoformák vizsgálata oxidatív körülmények között
09:40-10:00	Sólyom Ildikó: Onkogén mutációt hordozó KRAS fehérjék csökkent GTPáz funkciójának helyreállítására tervezett GAP fehérje mutánsok vizsgálata
10:00-10:20	Nagy Ferenc István: Candida albicans-eredetű extracelluláris vezikulák hatása orális laphámsejtes karcinóma sejtek migrációjára és áttétképzésére

Biológia - kémia II.

(„B” Szekció, Szombat 11:00-12:40)

11:00-11:20	Jónás Andrea Petra: Az Aspergillus fumigatus opportunistá patogén gombafaj szénstressz válaszainak vizsgálata
11:20-11:40	Pejtsik Diána: A szorongásos és depresszív vonások komorbid megjelenése egér modellben
11:40-12:00	Ludmány László: Különböző típusú szájmaszkok viselésének hatása 13-15 éves fiatalok kardio-respiratórikus rendszerére fizikai aktivitás közben
12:00-12:20	Németh Richárd: Az emberi szennyezés lenyomata a tengereink viágában
12:20-12:40	Takács Péter: A fenyvescinege (Periparus ater) őszi vonulása két magyarországi élőhelyen

Történettudomány - Kora újkor

(„B” Szekció, Szombat 15:00-17:00)

15:00-15:30	Szücs Adél: 18. századi magyar és erdélyi főrangú hölgyek olvasmányai, műveltségük és mecénási tevékenységük
15:30-16:00	Zimonyi Luca: A török elleni harcok visszhangjai francia ábrázolásokon a XVII. század végén
16:00-16:30	Popovics Kinga: Az Utolsó ítélet-ikonok ikonográfiája a Munkácsi Egyházmegyében a XVII. században
16:30-17:00	Kiss Viktória Ilona: A jogar és kehely viszálya. VI. Jakab és a skót egyház kapcsolata

„C” Szekció

Matematika - fizika

(„C” Szekció, Szombat 09:00-10:00)

09:00-09:20	Nagy Kartal Dávid: Kleitman egy tételének általánosítása
09:20-09:40	Pigler Donát: Komplex függvénytan az egységkörön versus hiperbolikus geometria
09:40-10:00	Mészáros Botond: Projekciók nemlineáris kifejezések tanulmányozásában

Földrajz

(„C” Szekció, Szombat 10:00-11:40)

10:00-10:20	Vác István Dávid: Az amerikai geopolitika megjelenése Iránban az 1920-as években, különös tekintettel Arthur Millspaugh küldetésére
10:20-10:40	Rémai Martin: A földrajzoktatás a földrajzi tudás és hatalom megszerzésének szolgálatában 1886-tól napjainkig
10:40-11:00	Gula Miklós: Troposzférikus ózonszennyezés okozta termés kiesés modellezése kukoricára
11:00-11:20	Váradi Kitti Alexa: És mégis mozog a Föld? – Eredmények a Pannon-medence neotektonikai vizsgálatából
11:20-11:40	Konkoly Sándor: A Szekcsői-sziget szerepe a kora-újkorai hadjáratokban

Társadalomtudomány - Társadalomtörténelem

(„C” Szekció, Szombat 15:00-17:00)

15:00-15:30	Számel Kata Viola: A vallásosság típusai Európában
15:30-16:00	Bozó Benedek: Hurka, mûzli, műanyag és tisztálkodás a guláskommunizmusban
16:00-16:30	Juhász Enikő: Gyermekjogok helyzete Latin-Amerikában
16:30-17:00	Bálint Janka: Az Internet szabályozásának lehetőségei az állami szerepvállalás szempontjából

„D” Szekció

Történettudomány - Középkor

(„D” Szekció, Szombat 11:00-12:30)

11:00-11:30	Gönczi Vivien: Bakonybél középkora a régészeti kutatások tükrében
11:30-12:00	Gephárt Enikő: II. Edward és Franciaországi Izabella
12:00-12:30	Göncz Zsófia: Királynéi udvar Kun László idejében

Absztraktfüzet

Tartalomjegyzék

Részletes Program	3
Absztraktfüzet	13
Biológia - kémia I.	20
Mikroszkóp lézer által indukált fotooxidatíván aktiválható jelzőve- gyületek szintézise (<i>Kern Dóra</i>)	20
Aktin izoformák vizsgálata oxidatív körülmények között (<i>Góra Valér</i>)	21
Onkogén mutációt hordozó KRAS fehérjék csökkent GTPáz funkci- ójának helyreállítására tervezett GAP fehérje mutánsok vizs- gálata (<i>Sólyom Ildikó</i>)	22
Candida albicans-eredetű extracelluláris vezikulák hatása orális lap- hámsejtes karcinóma sejtek migrációjára és áttétképzésére (<i>Nagy Ferenc István</i>)	23
Biológia - kémia II.	25
Az Aspergillus fumigatus opportunistá patogén gombafaj szénstressz válaszainak vizsgálata (<i>Jónás Andrea Petra</i>)	25
A szorongásos és depresszív vonások komorbid megjelenése egér mo- dellben (<i>Pejtsik Diána</i>)	26
Különböző típusú szájmaszkok viselésének hatása 13-15 éves fiata- lok kardio-respiratórikus rendszerére fizikai aktivitás közben (<i>Ludmány László</i>)	27
Az emberi szennyezés lenyomata a tengereink viágában (<i>Németh Ri- chárd</i>)	28
A fenyvescinege (<i>Periparus ater</i>) őszi vonulása két magyarországi élő- helyen (<i>Takács Péter</i>)	29
Filozófia I.	31
A tetten ért arc: Friedrich Schiller fiziognómiai elképzelései A rablók című drámája alapján (<i>Rinkács Viktor</i>)	31

A forma-fogalom értelmezési horizontjai a fiatal Lukácsnál (<i>Daradics Boglárka</i>)	32
Mi köze egymáshoz Sigmund Freudnak és Martin Heideggernek? Avagy a pszichoanalízis és a daseinanalízis néhány elemének összehasonlítása (<i>Tóth Barbara</i>)	33
Filozófia II.	34
Szabadság és morális felelősség (<i>Gáspár Márton</i>)	34
A politikai közösség mint transzindividualitás. Étienne Balibar Spinoza-értelmezéséről (<i>Zsupos Norbert</i>)	35
Át lehet-e értékelni az értékeket? (<i>Váncza Kristóf</i>)	36
Földrajz	38
Az amerikai geopolitika megjelenése Iránban az 1920-as években, különös tekintettel Arthur Millspaugh küldetésére (<i>Vác István Dávid</i>)	38
A földrajzoktatás a földrajzi tudás és hatalom megszerzésének szolgálatában 1886-tól napjainkig (<i>Rémai Martin</i>)	39
Troposzférikus ózonszennyezés okozta terméskiesés modellezése koricára (<i>Gula Miklós</i>)	40
És mégis mozog a Föld? – Eredmények a Pannon-medence neotektonikai vizsgálatából (<i>Váradi Kitti Alexa</i>)	41
A Szekcsői-sziget szerepe a kora-újkorai hadjáratokban (<i>Konkoly Sándor</i>)	42
Gazdálkodástudomány	43
Mesterséges intelligenciára épülő új technológiák és a tudástranszfer jelentősége a szervezetek piaci sikerében (<i>Korodi Norbert Ákos</i>)	43
A Brexit okainak vizsgálata Rodrik trilemmáján keresztül (<i>Balogh Szabolcs Sándor</i>)	44
Irodalomtudomány - Magyar irodalom	45
Bibliai és liturgikus utalások, valamint magyar intertextuális kapcsolatok Borbély Szilárd Otto Moll szekvenciája című versében (<i>Czétényi Gellért</i>)	45
„Miért ne csinálhatnék egy dokumentumfilmet?” . A poétikai önreflexió eszközei Mándy Iván Mi van Verával? című elbeszélés-ciklusában (<i>Zászkaliczky Réka</i>)	46
Balassi Bálint istenes énekeinek megformáltsága a szerelmes versek poétikájának viszonylatában (<i>Hajdu Ildikó</i>)	47
Nőnevelésről a reformkori sajtóban (<i>Szabadhegyi Anna</i>)	48

Irodalomtudomány - Világirodalom	49
Sebastian Flyte, a profán szent – Szent Sebestyén kettősségének ábrázolása Evelyn Waugh Utolsó látogatás című regényében (<i>Kutasi Dóra Mária</i>)	49
Narratív stratégiák és önreferencialitás François Bon "Paysage fer" és "Daewoo" című műveiben (<i>Farkas Veronika</i>)	50
Trauma a testben és a térben – Yoshimoto Banana 吉本ばなな Konyha キッチン című kisregényének elemzése test- és tér- poétikai szempontból (<i>Tarnai Csillag</i>)	51
Normatív keretek. Jeffrey Eugenides: Egy test, két lélek (<i>Nyerges Csaba</i>)	52
Klasszika-filológia	53
Egy bizánci tárgyalás nyelvi jellegzetességei (<i>Török Ábel</i>)	53
Liber Singularis Regularum - Fragmentumok (<i>Lengyel Rita - Kará- csony Dávid</i>)	54
Matematika - fizika	55
Kleitman egy tételének általánosítása (<i>Nagy Kartal Dávid</i>)	55
Komplex függvénytan az egységkörön versus hiperbolikus geometria (<i>Pigler Donát</i>)	56
Projekciók nemlineáris kifejezések tanulmányozásában (<i>Mészáros Bo- tond</i>)	57
Modern filológia	58
A St. Pölten 066-os kódex kötetkompozíciójának vizsgálata a mate- rialitás szempontja alapján (<i>Kukri Márta Mária</i>)	58
„Schreiben's einen schönen Artikel!” Koch Valéria Neue Zeitungba írott cikkeinek vizsgálata (<i>Csigó Ábel</i>)	59
Orientalisztika	61
„Az égen nincs két nap a földön nincs két király” - A nacionalizmus mint biztonsági kockázat a kínai politikában (<i>Kiss Renáta Lilla</i>)	61
Középkori pokolképzetek Kínában: Mulian pokoljárásának története (<i>Papp Judit</i>)	62
Színháztudomány - nyelvészet	63
Végre is egy férfi, aki nem férfi” A maszkulin szereptípusok nyelvi jellegzetességei Bródy Sándor Tímár Liza című darabjában (<i>Kovács Dominik</i>)	63

„Királynőm szíve egy szörnyért hevül” Az emberábrázolás komiku- mának azonosságai a Szentivánéji álom Zubolya és a Csongor és Tünde Mirígye között (<i>Kovács Viktor</i>)	64
Kárpáti újra - szöveg és színészi jelentésteremtés (<i>Bánkuti Csenge</i>) . .	65
Morfofonológiai mintázatok elsajátításának vizsgálata (<i>Ugrin Bálint József</i>)	66
Társadalomtudomány - Politika és diplomácia	68
Az USA billegő államai a 21. századi elnökválasztások tekintetében (<i>Csontos Anita</i>)	68
A 2020-as örmény-azeri háború okainak elemzése (<i>Szücs Lotti</i>)	69
Magyarország és Lengyelország diplomáciai kapcsolatai 2010 -2020 között (<i>Tamás Szintia</i>)	70
Az albán külpolitikát determináló faktorok és Albánia regionális cél- jai (<i>Erdős András Patrik</i>)	70
Társadalomtudomány - Tudás és társadalom	72
Gondoskodás és fizetett munka konfliktusa egyedülálló anyák életé- ben (<i>Szabó Sára</i>)	72
A deszegregációs doktrína és a küldetéstudat-logika küzdelme – A Huszár-telep szegregációs ügye (<i>Hajas Tamás Boldizsár</i>)	73
Az oktatáspolitikai átfogó elemzése a kormányzás egyes teljesítmény- értékelési szempontjai alapján (<i>Bagi Nikoletta Dóra</i>)	74
Az interneten túl - Nyomtass te is! a kinyomtatott internet (<i>Horváth Kata</i>)	75
Nagyobb érzelmi bevonódás: nagyobb felelősségérzet? – Iskolajogi attitűdök esettanulmányok mentén (<i>Kormos Kevin</i>)	76
Társadalomtudomány - Társadalomtörténelem	78
A vallásosság típusai Európában (<i>Számel Kata Viola</i>)	78
Hurka, műzli, műanyag és tisztálkodás a gulyáskommunizmusban (<i>Bozó Benedek</i>)	79
Gyermejjogok helyzete Latin-Amerikában (<i>Juhász Enikő</i>)	80
Az Internet szabályozásának lehetőségei az állami szerepvállalás szem- pontjából (<i>Bálint Janka</i>)	81
Történettudomány - Kora újkor	82
18. századi magyar és erdélyi főrangú hölgyek olvasmányai, művelt- ségük és mecénási tevékenységük (<i>Szücs Adél</i>)	82

A török elleni harcok visszhangjai francia ábrázolásokon a XVII. század végén (<i>Zimonyi Luca</i>)	83
Az Utolsó ítélet-ikonok ikonográfiája a Munkácsi Egyházmegyében a XVII. században (<i>Popovics Kinga</i>)	84
A jogar és kehely viszálya. VI. Jakab és a skót egyház kapcsolata (<i>Kiss Viktória Ilona</i>)	85
Történettudomány - Középkor	86
Bakonybél középkora a régészeti kutatások tükrében (<i>Gönczi Vivien</i>)	86
II. Edward és Franciaországi Izabella (<i>Gephárt Enikő</i>)	87
Királynéi udvar Kun László idejében (<i>Göncz Zsófia</i>)	88
Történettudomány - Ókor	89
A Legio II Adiutrix és a Legio VI Victrix centurióinak vallásossága (<i>Berecz Gábor</i>)	89
A szarmata társadalom régészeti kutatása (<i>Marsi Attila</i>)	90
A Commentarii de Bello Gallico megjelenésének kérdései (<i>Góczon Tamás</i>)	91
Történettudomány - Új- és jelenkor	92
A Kistarcsai Központi Internálótábor történeti előzményeinek feltárása 1949-ig (<i>Ruzsa Bence</i>)	92
Egy minisztertanácsi ülés nyomában. Tisza Kálmán bukása a források tükrében (<i>Horváth Levente</i>)	93
A vihar előtti csend. A három császár szövetségének utolsó „békés esztendeje” a német diplomáciai iratok tükrében (<i>Andrékó Tamás Dániel</i>)	94
Küzdelem a "Kisdoberdóért" - A magyar 1. hadsereg védelmi harcai a Szilicei-fennsíkon és a Felső-hegyen 1944. december 20. és 1945. január 22. között (<i>Újhelyi János Ábel</i>)	95
Szlavóniai református gyülekezetek 19. századi anyakönyveinek és presbiteriális jegyzőkönyveinek néprajzi vizsgálata (<i>Sáfár Anna</i>)	96

Biológia - kémia I.

Szekcióvezető: Imrefi Ildikó

„B” Szekció, Szombat 09:00-10:20

Mikroszkóp lézer által indukált fotooxidatíván aktiválható jelzővegyületek szintézise

09:00-09:20

Kern Dóra

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Korunk egyre növekvő információmennyisége megköveteli a rendszerek komplexebb, mélyrehatóbb megismerését, így az emberi testben lejátszódó folyamatok kémiája és biológiája is feltérképezhetővé válik. A sejten belüli molekulák jelölésének – így a sejtszintű folyamatok részletes nyomon követésének – számos módja közül a fluoreszcens tulajdonságú jelzővegyületek használata az egyik legnépszerűbb lehetőséggé lépett elő az elmúlt évtizedben. A fluoreszcens jelzővegyületek, ezen belül is a fluorogén, azaz ki- és bekapcsolható fluoreszcenciájú vegyületek, nagyban hozzájárultak a nyomjelzés egyszerűbb megvalósításához, ugyanis a szelektív jelölés lehetővé tétele mellett előállításuk nem igényel sok munkát. A fluorogenicitás szabályzásának számos módja ismert; ezek közül az utóbbi években nagy figyelmet kaptak azok a vegyületek, melyek fluoreszcens intenzitása fény hatására nő meg.

Munkám céljával azt tűztam ki, hogy a rodamin alapvázat fentiazin vázzal terjeszsem ki, és a kapott fluorogén molekulákat további funkcionálizálással átalakítsam úgy, hogy azok biológiai közegben történő alkalmazáshoz megfelelő tulajdonságokat ötvözzenek. Ez a gyakorlatban jó vízoldhatóságot, vörös tartományban való gerjesztést és emissziót, illetve lehetőség szerint nagy Stokes-eltolódást jelent. A festékeket a nagyobb szelektivitás és a jel/zaj arány javításának elérése céljából kettősen fluorogén tulajdonságúra alakítottam ki a rodaminváz karboxilcsoportjának polaritásfüggő gyűrűvé záródása és a tetrazin fluoreszcenciáját kioltó hatása révén.

A molekulák fluoreszcens viselkedését fiziológiás körülmények között in vitro vizsgáltam, illetve csoportunk biológiai kísérleteket is végzett velük. A kísérletek során egy további intenzitásnövekedést okozó jelenséget figyelhattunk meg, melyek okaként fotooxidációs folyamatokat feltételeztünk. Ennek bizonyításához előállítottam a rodafentiazinok oxidált formáit is, ezek segítségével pedig a feltételezett mechanizmust oldatkísérletekkel sikerült alátámasztani.

Aktin izoformák vizsgálata oxidatív körülmények között

09:20-09:40

Góra Valér

Pécsi Tudományegyetem, Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium

Bevezetés: Az aktin az élővilág második leggyakoribb fehérjéje, a sejtvázszerkezet építőelemeiként számos folyamatban játszik kulcsszerepet. A vázizom és szívizom aktin aminosav szekvenciája különböző, a vázizom és szívizom szövetben eltérő mértékben expresszálódnak. Az izomkontrakció során felszabaduló reaktív oxigén származékok (ROS) oxidatív stresszt váltanak ki, melynek eredményeként a vázizom kontrakciós ereje jelentősen csökken, ellentétben a szívizmokkal. Az aktin sejtvázszerkezetében számos aktin kötő fehérje is részt vesz, kiemelve ezek közül a profilin. A profilin a monomer aktinhoz kötődve szekvesztrálja azt, így gátolja az aktin polimerizáció folyamatát. Ismeretes, hogy az aktin izoformák expressziós arányának megváltozása, valamint a profilin túltermelődése a szív hipertrófiás elváltozását okozzák. Feltételezzük, hogy az oxidatív stresszállapotban lévő vázizom és szívizom kontrakciós tulajdonságai közti különbségek, valamint az izoformák expressziós arányának megváltozásából és a profilin túltermelődéséből következő hipertrófiás elváltozások összefüggésben állnak a két aktin izoforma szekvenciális különbségével. Ezek alapján munkánk során azt vizsgáltuk, hogy milyen szerkezeti és funkcionális különbségek vannak a vázizom- és szívizom aktin között, hogy ezek hogyan változnak oxidáció hatására, valamint, hogy a profilin miként befolyásolja a natív és oxidált izoformák polimerizációs tulajdonságait. Anyagok és módszerek: Fehérjék izolálása, az aktin oxidálása H₂O₂-dal, fluoreszcencia spektroszkópia, ATP-áz aktivitás mérés, differenciális pásztázó kalorimetria, ultracentrifugálás, gélelektroforézis, TIRF mikroszkópia. Eredmények: A két vizsgált natív izoforma szerkezete eltérő, ennek megfelelően funkciójuk is különbözik. Oxidáció hatására mindkét izoforma szerkezete megváltozik, így funkciójuk is. A vázizom aktin érzékenyebb az oxidációra, mint a szívizom aktin. A profilin eltérő hatást fejt ki mind a natív, mind pedig az oxidált izoformákra. A profilinnek fontos szerepe lehet az oxidatív stressz elleni védekezésben.

Onkogén mutációt hordozó KRAS fehérjék csökkent GTPáz funkciójának helyreállítására tervezett GAP fehérje mutánsok vizsgálata

Sólyom Ildikó

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

09:40-10:00

A humán daganatos megbetegedések esetében a RAS fehérje mutációja fordul elő leggyakrabban. A RAS fehérjének három izoformája ismert: KRAS, HRAS és NRAS. Az izoformák közül a KRAS mutációja kifejezetten gyakori hasnyálmirigyrák (86%) és vastagbélrák tumorokban (41%) valamint a tüdőadenokarcinómás esetekben (32%). A KRAS molekuláris kapcsolóként működik sejten belüli jelátviteli útvonalakban. GTP kötött állapotban képes a jeltovábbításra, GDP kötött állapotban pedig inaktív. A fehérje rendelkezik saját GTPáz aktivitással, ez azonban meglehetősen alacsony. A GTPáz aktiváló proteinek (GAP-ok) meggyorsítják a KRAS GTP hidrolízisét, ezáltal elősegítik a jelátvitel inaktivációját. Az onkogén KRAS mutánsok esetében viszont gyengébb a GAP-KRAS kölcsönhatás, emiatt fokozott a jeltovábbítás, ami kontrollálatlan sejtosztódáshoz, és tumorigenezishez vezet. Munkám célja az volt, hogy olyan GAP-mutánsokat állítsak elő, melyek gyorsítják egyes onkogén KRAS mutánsok (G12C, G12D) inaktivációját, amely által esetleg kiküszöbölhetővé válhatna a hibás működés. A kutatást Dr. Rosta Edina által vezetett kutatócsoporttal (King's College London) együttműködésben végezzük. Kollaborációs partnereink QM/MM számítások alapján olyan mutációkat azonosítottak a GAP fehérjén belül, amelyek feltehetőleg befolyásolják a GAP KRAS-hoz való kötődését. Munkám során irányított mutagenézissel előállítottam a GAP mutánsok expressziójára alkalmas plazmidokat. Ezután bakteriális expressziós rendszerben termeltettem a mutáns GAP fehérjét, majd sejtextraktumból kitisztítottam. Ezt követően többféle módszerrel is megvizsgáltam, hogy az onkogén KRAS mutánsok aktivitására hogyan hatnak a GAP mutánsok. Ezen vizsgálatokhoz kétféle módszert próbáltam ki. Az egyik módszer a mant-GTP-t, egy fluoreszcens GTP-analógot használ az aktivitás nyomon követésére, míg a másik az ún. MESG foszfát assay vizsgálat során a GTPáz aktivitás következtében keletkező inorganikus foszfát mennyiségét mérjük közvetett módon. Az így kapott eredményeim hozzájárulhatnak a KRAS mutáns daganatok új kezelési módszereinek fejlesztéséhez. Illetve a fehérjeszerkezetekre és az aktivitásban bekövetkező változásokra irányuló vizsgálatok hozzásegítenek minket a daganatok kialakulásában szerepet játszó fehérjék működési mechanizmusának mélyebb megértéséhez.

Candida albicans-eredetű extracelluláris vezikulák hatása orális laphámsejtes karcinóma sejtek migrációjára és áttétképzésére

10:00-10:20

Nagy Ferenc István

Szegedi Tudományegyetem, Eötvös Loránd Kollégium

A tumoros megbetegedések számtalan emberéletet követelnek világszerte. Ezen halálesetek egy része orális tumoros megbetegedések következménye, melyek közül az orális laphámsejtes karcinóma (oral squamous cell carcinoma - OSCC) bír a legnagyobb jelentőséggel. A közelmúltban megfigyelték, hogy OSCC-ban szenvedő betegek szájüregéből jelentősen több és nagyobb diverzitású gombafaj izolálható, mint az egészséges egyénekéből, és az izolátumokban a Candida nemzetség képviselteti magát a legnagyobb fajszámmal, ezen belül is a Candida albicans. Feltételezhető, hogy az OSCC és a Candida albicans sejtek együttes szájüregi előfordulása során valamilyen interakció kialakul közöttük. Ilyen kommunikáció megvalósulhat a Candida albicans által kibocsájtott, majd az OSCC sejtek által felvett extracelluláris vezikulák révén is. Munkám során erre a kapcsolatra fókuszáltam, azaz a gomba és a rákos sejtek közötti, vezikulák által kialakított parakrin szignalizáció hatásait vizsgáltam az OSCC sejtek proliferációs és migrációs képességére. Ehhez Candida albicans tenyészetből extracelluláris vezikulákat izoláltam, majd ezen vezikulumokkal különböző koncentrációban (3200 illetve 50000 vezikula/sejt), és eltérő ideig (12 illetve 24 óra) kezeltem metasztatikus (HSC-2), és nem metasztatikus (HO-1-N-1) OSCC sejteket. qPCR módszerrel olyan gének relatív expressziós szintjét vizsgáltam a rákos sejtekben, amelyek összefüggésbe hozhatók azok proliferációs és migrációs képességével. Eredményeim azt mutatták, hogy míg a sejtosztódással kapcsolatos gének (c-Myc, Ki-67, PCNA, TOP2A) relatív génexpressziós szintje különösebben nem változott, addig a migrációs aktivitás szempontjából releváns gének (MMP-1, MMP-2, MMP-3, MMP-9, MMP-10, MMP-13, MMP-16) közül többnek is szignifikánsan, akár ötszörösére (MMP-3 és MMP-13 esetében) nőtt az expressziója. Wound healing-esszé segítségével detektáltam a kezelt sejtek migrációs és proliferációs aktivitásának megváltozását. A kisebb vezikula koncentrációval kezelt sejtek szignifikánsan gyorsabban nőttek be a sebzést, viszont a jelentősen nagyobb vezikula mennyiség nem volt ilyen hatással sem a metasztatikus, sem a nem metasztatikus rákos sejtekre. Eredményeim alapján arra következtethetünk, hogy a Candida

albicans jelenléte és az általa kibocsátott extracelluláris vezikulák szignifikáns mértékben befolyásolhatják az OSCC sejtek migrációs képességét, és így ez a patogén gomba parakrin szignalizációval hozzájárulhat az OSCC sejtek fokozott áttétképzéséhez.

Biológia - kémia II.

Szekcióvezető: Imrefi Ildikó

„B” Szekció, Szombat 11:00-12:40

Az *Aspergillus fumigatus* opportunistá patogén gombafaj szénstressz válaszainak vizsgálata

11:00-11:20

Jónás Andrea Petra

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Az *Aspergillus fumigatus* egy világszerte elterjedt, szaprofita gombafaj. Opportunista humánpatogén gombaként sokféle betegséget okozhat, kezdve az allergiás megbetegedésektől a felületi fertőzéseken át a gyakran halálos kimenetelű szisztémás aszpergillózisokig. Az *A. fumigatus* (immunkomprimált) emberi szervezetben mutatott patogenitását kiváló alkalmazkodó képességével (stressz toleranciájával) magyarázzák. Az emberi szervezeten belül sokféle stressz éri, érheti a mikroorganizmusokat, melyek közül a szénstressz (szénforrás éhezés, szénforrás limitáció) az egyik legjelentősebb. Vizsgálataim célja ezen egyre növekvő egészségügyi jelentőségű gombafaj szénstressz válaszainak tanulmányozása és annak megértése, hogy a szénstressz milyen hatással van a gomba más stressz hatásokkal szembeni toleranciájára, antifungális szerekkel szembeni érzékenységre és virulenciájára. Kísérleteimben az *A. fumigatus*-t szülyesztett kultúrában növesztettem. A szénéhezést az exponenciális növekedési fázisú, glükóz szénforráson növesztett tenyészetek szénforrás mentes tápközegbe történő átmosásával indukáltam. A szénforrás limitáció kiváltásánál az átmosáshoz szénforrásként kazein peptont tartalmazó táplevest használtam. Szénstressz alatt a tenyészetek életképessége (MTT teszt) a várakozásnak megfelelően folyamatosan csökkent. E csökkenés a szénforrás limitált tenyészetekben szignifikánsan lassabb volt. A tenyészetek szárazanyagtartalma szénéhezés alatt folyamatosan csökkenést, míg szénforrás limitáció során egy átmeneti csökkenés után lassú növekedést mutatott. Meglepő módon extracelluláris kitinázok, hexózaminidázok és proteázok termelődését nem figyeltük meg. A szénstresszre jellemző extracelluláris hidrolázok közül egyedül a β -glükózidázok képződését detektáltuk, ami a kétféle tenyészetre egyaránt jellemző volt. A tenyészetek glutation tartalma mindkét stressz alatt hasonló mértékben csökkent; szénéhező tenyészetekben ezen antioxidáns molekula mennyiségének csökkenése jelentős redox egyensúlyvesztéssel járt együtt.

Adataink előzetes elemzésének egy meglepő eredménye, hogy az *A. fumigatus* virulenciáját befolyásoló mikotoxinok (gliotoxin és fumagillin) szintézisében résztvevő gének pepton hiányában, bőséges glükóz ellátottság esetén a legaktívabbak, azaz úgy tűnik, hogy az emberi szervezetben való növekedés - szerencsés módon – nem kedvez ezen szekunder metabolitok képződésének.

A szorongásos és depresszív vonások komorbid megjelenése egér modellben

11:20-11:40

Pejtsik Diána

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A major depresszióval diagnosztizált személyek közel fele szorongásos zavarban is szenved. A magas komorbiditás ellenére a két betegség kapcsolata és hátterük kevéssé feltárt. A megértést célzó állatmodellek hátránya az alacsony reprodukálhatóságuk és limitált klinikai alkalmazhatóságuk. Ezenfelül a komorbid depresszió és szorongás modellezésére jelenleg nincs bevett eljárás. A depresszióra jellemző passzív megküzdést mérő tesztek, így a Kényszerített Úszás, Farokfelfüggesztés és Hátrafordítás teszt elkerülhetetlen veszélyhelyzetet teremtve vizsgálják az állat passzív állapotban töltött idejét. A szorongástesztek, így a Sötét Világos, Nyílt Tér és Emelt Keresztpalló teszt averzív ingerre adott elkerülő választ mérnek. Rágcsálómodellekben végzett vizsgálataink rámutattak, hogy ezen szorongástesztek többszöri ismétlésével végzett mintavételezéssel állapotszorongás helyett vonásszorongást mérhetünk. A vonásszorongás képes volt kondicionált félelmi választ és averzív környezetben mutatott magatartást előrejelezni. Vizsgálatunk során az eljárást kiterjesztettük a megküzdéstesztekre, majd ezek vonásszorongással mutatott összefüggései segítségével komorbid alpopulációt körvonalaztunk egér modellben. A komorbiditást ezután a Tanult Tehetetlenség depressziómodellben vizsgáltuk, ami depressziójellegű magatartást alakít ki a populáció erre fogékony hányadában. Eredményeink alapján a megküzdéstesztekből kapott egyedi megküzdési mutató szignifikánsan korrelál a szorongástesztekből jövő elkerülési mutatóval, az erősen elkerülő egyedek magasabb immobilitást mutatnak. Az ismételt tesztek összevonásával a komorbiditás, vagyis az elkerülési és megküzdési mutató közti összefüggés növelhető. Az egyedi komorbiditási mutató képes előrejelezni az egyedek depressziómodellben mutatott megküzdését. Ezenfelül a Tanult Tehetetlenség teszt előtti komorbiditási mutató képes prediktálni a modell magatartási hatásait az utána végzett tesztekben. Az összes tesztkombináció alapján látható, hogy a komorbid populáció leírására elég a Sötét-Világos és a

Kényszerített Úszás teszt, illetve kombinációjuk. A bemutatott mintavételi eljárással elsőként karakterizáltunk komorbiditást állatmodellben, mely megbízhatósága többszörös mintavétellel javítható. A természetes populáció ilyen módon történő vizsgálatával egyedszinten prediktálható az állatok depressziómodellben mutatott viselkedése.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Különböző típusú szájmaszkok viselésének hatása 13-15 éves fiatalok kardio-respiratórikus rendszerére fizikai aktivitás közben

11:40-12:00

Ludmány László

Pécsi Tudományegyetem, Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium

Bevezetés: A SARS-CoV-2 pandémia idején kötelező tették az iskolákban is a maszk viselését. A világjárvány kezdete óta folyamatosan születnek kutatások, melyek a fizikai aktivitás során való maszkviselés hatásait vizsgálják, a fiatal populációra fókuszáló vizsgálat azonban még nem született a témában. Anyag és módszerek: Jelen kutatás 10 diák (életkor: $13,9 \pm 0,56$; magasság: $173,5 \pm 7,8$; súly: $60,1 \pm 12$; BMI: $19,885 \pm 2,92$; $n = 10$) részvételével valósult meg. A kutatás során 2 körből álló köredzést hajtottak végre 3 különböző alkalommal maszk nélkül (NM), sebészi szájmaszkban (SM), illetve többrétegű textil maszkban (TM). Folyamatosan rögzítettük a diákok kardiális (szívfrekvencia, szívfrekvencia variabilitás) és respirációs adatait (szaturáció, FVC, FEV1, FEV1%, PEF), valamint a terhelések után a diszkomfortérzetüket. Eredmények: Eredményeink alapján a maszkviselés nem befolyásolja szignifikánsan a diszkomfort érzetet ($p = 0,73$), a szaturációt ($p = 0,11$), a szívfrekvenciát ($p = 0,8$), a szívfrekvencia variabilitást ($p = 0,86$), sem pedig a spirometriai értékeket (FVC $p = 0,68$; FEV1 $p = 0,96$; FEV1% $p = 0,83$; PEF $p = 0,97$). A textil maszkban való megnyugvási értékek az első percben ($p < 0,05$ vs. terhelés) szignifikánsnak mutatkoztak. Noha a statisztika nem mutat semmiféle negatív korrelációt a maszkviselés és a 13-15 éves korosztály szív-, és légzőrendszeri funkcióiban, a résztvevők 30%-nál 20%-os csökkenés volt megfigyelhető a textilmaszkban végzett terhelés során a szaturációs értékeket illetően, amely még a megnyugvás 3.

percében sem emelkedett vissza. Következtetés: A textil maszkban történő terhelés során megfigyelhető tendencia felhívja figyelmünket ezen maszktípus esetleges negatív hatásaira, valamint az egyéni különbségek figyelembevételének fontosságára. A sebészi szájmazsk viselésével szemben semmiféle kontraindikáció nem áll fent, így nyugodtan ajánlható e szájmazsk viselése a testnevelés órákon a diákok, valamint a veszélyeztetett korú testnevelők védelme érdekében.

12:00-12:20

Az emberi szennyezés lenyomata a tengereink viágában

Németh Richárd

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Napjaink egyik legmarkánsabb és legégetőbb társadalmi, ökológiai problémája a természet és környezetkárosító tevékenység. Ennek a legnagyobb részét az emberek maguk teszik. Ezzel pedig a saját vesztüket és sírjukat megásva. Hallani, hogy milyen hatással van a környezetre a globális szennyezés azonban ez főként a szárazföldre vonatkozik közben pedig a tengerek világát is nagyon komoly károsítás éri. Ezt a kárfelmérést és ennek kiértékelését tengeri csigaházakon teszem meg. Ezen csigák közül is a szárnyas csigák népes családjára fókuszálva. A szárnyas csigák, mely a csigák osztályának népes családja. Latin nevén Strombidae. Szárnyas csigák nevüket szájadékuk után kapták, melynek kiöblösödése és onnan induló nyúlványok alaktanilag egy szárnyra emlékeztető formát mutatnak. Kozmopolita fajok, vagyis a földünkön megtalálható összes tengerben jelen vannak a holt tengert leszámítva természetesen. Nagy elterjedésüknek köszönhetően előszeretettel gyűjtik a házuakat csigagyűjtők. Ez már csak azért is lehetséges, mert egy kutyacsiga példáján egy hidegebb vizű kevesebb napfényt kapó területen más színezetet és mintázatot vesz fel a csigaház, mint egy trópusi melegvizes területe. Ennek köszönhetően a változatosságuk végtelen. Ezek a csigák tökéletes jelölő fajok a tengerekben zajló szennyeződések miatti elváltozásokra Erre a marker szerepre a nagy számban előforduló egyedszám a magas rezisztencia, vagyis ellenállóság és globális elterjedés teszi. Abban az esetben, ha mondjuk a Karib-tengeren lévő szárnyas csigák nagy mennyiségben kezdenek deformitást mutatni az alapvető morfológiai jegyeiktől, ami az adott területre nem jellemző, akkor lehet tudni, hogy ez valamilyen környezeti változás, szennyezés felmelegedés vagy ion koncentráció megváltozás okán történik. A jég-sapkák felolvadása miatt az édes és sós víz keveredik mely ionkoncentráció eltérést mutat a hőmérséklet emelkedése mellett mely a széndioxid miatt kialakuló savasodás

mellet a legnagyobb sveszély a tengerekre. Ennek monitorozására és a csigák életére káros szennyeződések hatását vizsgálom csigaház morfológiai vizsgálattal, melyből adatokat lehet gyűjteni a tengereink állapotáról az esetleges védekezési lehetőségekről. Tengereink nagy része a mai napig ismeretlen világ és megismerése sokkal fontosabb annál, hogy bővítsük az ismeretanyagot a világunkról. Ebben a vizes ökoszisztémában, ha a környezetkárosító hatás miatt tömeges pusztulás elé nézünk az a szárazföldre és az ember életterére hatalmas változással van.

A fenyvescinege (*Periparus ater*) őszi vonulása két magyarországi élőhelyen

12:20-12:40

Takács Péter

Eötvös Loránd Tudományegyetem, ELTE Pável Ágoston Kollégium I.

Jelen vizsgálatom célja a fenyvescinege (*Periparus ater*) fajra jellemző fakultatív parciális vonulás alaposabb megismerése, a két vizsgálati területen zajló őszi migráció összehasonlító elemzése. A faj hazai vonulásáról még nem született részletes és összehasonlító vonulásökológiai elemzés, dolgozatomban a faj vonulásáról új ismereteket tártam fel. Kutatásomat két madárgyűrűző állomás, a Ny-magyarországi Tömördi Madárvárta és az északkelet-magyarországi Bódva-völgyi Madárvonulás-kutató és Természetvédelmi Tábor adatai alapján végeztem el. 2001-től 2019-ig Tömördön 920, Szalonnán 190 fenyvescinege lábára került gyűrű, közülük Tömördön mindössze 2 (0,22%) példányt, Szalonnán 8 (4,21%) példányt fogtak vissza a gyűrűzést követő néhány napban. Kimutattam, hogy Nyugat-Magyarországon a fenyvescinege irrupciós jelleggel, évente erősen változó számban vonul, egyes években inváziója tapasztalható. Az északkelet-magyarországi vizsgálati területen nem volt invázió. Az átvonuló egyedek többsége mindkét területen fiatal (immutur) madár, de arányuk Tömördön lényegesen nagyobb volt, mint Szalonnán. Ez a vonulás korfüggésére utal és összefüggésben állhat a költőhelyek forráslimitáltságával, valamint az egyedek közötti dominanciaviszonyokkal. Az átvonulók nem a hazai populációkból származnak egyik területen sem, a Tömördön átvonulók az elérhető információk alapján valószínűleg a Kelet-Alpokból származnak. Vonulásuk hosszú, augusztustól október végéig elhúzódik, Tömördön két nagyobb vonulási csúcs, Szalonnán egy kisebb mutatható ki. A fenyvescinegék gyakran nagyobb csapatokban, elsősorban a délelőtti órákban táplálkoznak és mozognak. Egyik vizsgálati terület sem játszik kiemelkedő szerepet a vonuló madarak hosszabb idejű pihenésében és zsírraktározásában sem.

Tömördön a vonulási időszak előrehaladtával egyre nagyobb zsírtartalékkal rendelkező madarakat fogtunk be, ami az időjárási tényezők kedvezőtlenebbé válásával hozható kapcsolatba. A befogott fenyvescinegék befogási helyének térbeli eloszlása a további élőhely-preferencia vizsgálatokig elsősorban a madarak fogási lehetőségével magyarázható. További kutatásokra van szükség ahhoz is, hogy a Tömördön és Szalonnán feltárt jelenségek az ország más területein is előfordulnak-e. Az európai fenyvesek napjainkban tapasztalt pusztulásának hatását a fenyvescinege hazai irrupciós vonulására alaposabban meg kell érteni ahhoz, hogy a faj és élőhelyeinek védelmi helyzetét reálisan értékelhessük.

Filozófia I.

Szekcióvezető: Szántó Rita

„A” Szekció, Péntek 11:30-13:00

A tetten ért arc: Friedrich Schiller fiziognómiai elképzelései A rablók című drámája alapján

11:30-12:00

Rinkács Viktor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásomban az ifjú Friedrich Schiller 1781-ben írt A rablók című drámájának analízisén keresztül próbálom bemutatni az ő fiziognómiáról alkotott elképzelését, amely egyben a lavateri fiziognomika kritikájául is szolgál, amennyiben az szubsztanciálisan meghatározott modelleket applikálva próbálja leolvasni az ember arcáról annak jellemét. A dráma elemzése során nem tekinthetünk el a Karlsschulében katonaorvosnak tanuló Schiller elméleti írásaira történő állandó reflexiótól sem, különös tekintettel az első Philosophie der Physiologie, és a harmadik a Versuch über den Zusammenhang der thierischen Natur des Menschen mit seiner geistigen című disszertációra. Bár elemzésem a dráma egészét célozza, annak főtézise mégis a darab IV. felvonásának 2. jelenetére korlátozódik, amelyben Moor Károly visszatérve gyermekkorának elíziumi földjére saját portréjával kerül konfrontációba. Schiller rafinált módon veszi kritikai górcső alá a fiziognomika tudományát, még pedig úgy, hogy saját szülőanyja, a képzőművészet elé citálja azt. Károly a kastélyban tett látogatása során szerelmével, Amáliával végigmegy annak csarnokán, amely a Moor család tagjairól készült festményekkel van tele, mígnem saját képével kerül szembe. Károly saját arcképe előtt áll, szerelme mégsem ismeri fel őt. A jelenetből feltáruló arc és kép közti diszkrepancia okozta feszültségből fakadóan az ifjú Schiller nagyszerűen rátapint a valódi arc és a róla – a hasonlatosság, illetve a hitelességre való törekvés jegyében – készült portré problémájára, amely számunkra kulcsként szolgál fiziognómiai elképzeléseinek megvilágításához, amelyben a test és lélek dualizmusát a test és lélek különös egysége váltja fel.

Daradics Boglárka

Pécsi Tudományegyetem, Kerényi Károly Szakkollégium

A fiatal Lukács György drámaelméleti írásainak központi fogalma a forma, amelynek meghatározására számos definíciót alkot. E definíciók sokszor egészen egyszerűen értelmezhetők, többször azonban egymásnak ellentmondó meghatározásokat és állításokat is találhatunk. Tézisem szerint a forma egy több szinten értelmezhető fogalom; legalább két nagyobb jelentésréteget érdemes elkülönítenünk az alapján, hogy Lukács György miként használta a fogalmat a vizsgált írásokban. E két szintet nevezem az 1. általános és a 2. forma-fogalmak jelentésrétegének. A jelentésrétegek közötti különbségtétel szükségességét – egy példán szemléltetve – abban látom, hogy Lukács drámaelméleti írásaiban a stílus fogalmát épp úgy forma-fogalomként határozza meg, mint a dráma műfajának fogalmát, azonban a stílus más jellegű, a műfajnál „nagyobb” kategória, hiszen Lukács műveiben a stílus a különböző műfajokra minden esetben hatást gyakorol. A forma fogalma a lukácsi fogalomrendszer szerve részét képezi, valamint szorosan kapcsolódik további hét fogalomhoz, melyek a következők: stílus, hatás, elavulás, fejlődés, korhangulat, modor illetve a világnézet. Lukács a nyolc fogalom együttesét az irodalomtörténet alapfogalmainak nevezi; e fogalmak azok, amelyek drámaelméletének alapjául szolgálnak. A forma fogalmának alapos bemutatása érdekében az előadásban kitérek arra, hogy miként kapcsolódik a fentebb említett nyolc fogalomhoz, illetve milyen relációban áll azokkal. Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy egy átfogó képet nyújtsak a lukácsi forma fogalmáról, valamint, hogy vázoljam hogyan illeszkedik az említett fogalom a fiatal Lukács drámaelméletébe, illetve fogalomrendszerébe. Továbbá igyekszem bemutatni, hogy miért bír olyan nagy jelentőséggel ez a fogalom Lukács fiatalkori írásaiban.

Mi köze egymáshoz Sigmund Freudnak és Martin Heideggernek? Avagy a pszichoanalízis és a daseinanalízis néhány elemének összehasonlítása

12:30-13:00

Tóth Barbara

Károli Gáspár Református Egyetem, Benda Kálmán Bölcsész- és
Társadalomtudományi Szakkollégium

A daseinanalízis, a pszichiátria és a pszichoterápia egy olyan új formája, mely a fenomenológia, a hermeneutika és a pszichoanalízis találkozásából jött létre. Magyarországon még csak szűk körben ismert, így előadásomat, a létrejöttének vázlatos áttekintésével kezdem. Ezt követően, Sigmund Freudnak, a pszichoanalízis atyjának és Martin Heideggernek, a daseinanalízis elméleti megalapozójának látásmódját vetem össze. Főként a halálösztön és a halál-felé-való-lét felől közelítem meg a szabadságról és az emberről alkotott elképzeléseiket. Freudnál a két ősi ösztön - az élet-és a halálösztön, avagy a szexualitás és agresszió kibékíthetetlen ellentéte játszik főszerepet. Itt jelennek meg a kultúra okozta kellemetlen, életellenes, de a társadalmi együttéléshez szükséges elfojtások, melyeket a felettes-Én, mint cenzor söpör le a színpadról, s valamennyijüket a tudattalanba száműzi. Azonban a 20. század közepén díszletváltás történik, ugyanis a heideggeri filozófia az egzisztenciát, mint az önmagán mindig kívül levő embert tárja elénk. A jelenvalólét a világban-benne-lét létmódjában, mint autentikus vagy inautentikus létező próbálja értelmezni a gondoskodásába vett dolgokat, amin keresztül önmagát érti meg. Amennyiben léte nyílt-lét, tulajdonképpen létmódban élheti létére reflektáló, lehetőségeit megragadni képes legjobb lenni-tudását. Felmerül a kérdés, hogy van-e értelme, haszna olyan pszichiátriai kezelésnek, mely az embert determinált sorssal rendelkező, kizárólag biológiai és pszichológiai lényként írja le. Elérhető-e így hosszútávú javulás a beteg életében, vagy miután a doktor beskatulyázta páciensét, amaz csupán beteljesíti végzetét, vagyis olyannak láttatja magát, amilyennek „elkönyvelte” az orvostudomány? Heidegger filozófiájának hatása számos különböző tudományágra szintén jelentős mértékű, azonban a maga alkotta terminusai nehezen érthetővé és bonyolulttá teszik tanait. Előadásom célja, hogy elősegítsem az élvezetes, gördülékeny befogást, és a témában való majdani elmélyülést, így az interdiszciplináris párbeszéd érdekében, a legfontosabb fogalmak külön definiálásra kerülnek.

Filozófia II.

Szekcióvezető: Tasnádi Gábor

„A” Szekció, Péntek 15:00-16:30

15:00-15:30

Szabadság és morális felelősség

Gáspár Márton

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Talán általános intuíciónk, hogy cselekedeteinkért morális felelősséggel tartozunk. Amikor egy tetről értesülünk vagy különböző cselekvési szituációkban képzeljük el magunkat, rögtön ítéletet alkothatunk a cselekvés, esetleg a cselekvő személy morális értékével kapcsolatban is. Fontos, ám nem egyértelműen eldöntött kérdés, hogy adott esetben valóban van-e lehetőségünk másképpen cselekedni, mint ahogyan cselekszünk, vagy esetleg örökölt természetünk és körülményeink teljesen meghatározzák tetteinket. Ennyiben személyes szabadságunk, illetve morális felelősségünk intuíciója ugyancsak alapját veszíthetné. A gyors ütemben fejlődő természettudományok számos kérdésünket megnyugtató bizonyossággal válaszolják meg, és kiindulópontot nyújthatnak a filozófiai elméletalkotás számára is, de ebben az esetben az utóbbi ott kezdődik, ahol az előbbi véget ér. Az előadásban szeretném bemutatni a kortárs filozófia szabadságértelmezéseinek legfontosabb irányait. A szabadság képességét és a morális felelősséget védelmező libertariánus gondolkodók megkísérelhetik összeegyeztetni az az akaratszabadság képességét a determinisztikusnak látszó makrofizikai folyamatokkal, építhetik indeterminisztikus mikrofizikai eseményekre az argumentációt, esetleg érvelhetnek a cselekvő ágens természettől való függetlensége mellett is. Akik nem fogadják el a libertariánus érveket, lehetnek inkompatibilista állásponton a szabadság és természet összeegyeztethetőségét illetően, elutasíthatják a metafizikai ágens feltételezését, de bizonyos empirikus tényeket is értelmezhetnek a szabadság illúziójával leszámoló bizonyítékként. Végül lényegre törő vázlatossággal szeretném bemutatni, hogy a figyelmet a „megismerés gyökereként” értelmezve, milyen lehetőség nyílik a szabadságunkkal kapcsolatos számadás igénye szempontjából.

A politikai közösség mint transzindividualitás. Étienne Balibar Spinoza-értelmezéséről

15:30-16:00

Zsupos Norbert

Pécsi Tudományegyetem

A politikai közösség fogalma alapvető szerepet tölt be Spinoza filozófiájában. A fogalom Spinoza különböző műveiben eltérő értelemben jelenik meg, ugyanakkor a politikai közösség elválaszthatatlan az individuum, illetve az állam kialakulásának a problémájától. Étienne Balibar a spinozai politikai elmélet elemzésén keresztül a politikai közösséget a transzindividualitás (transindividualité) fogalmához köti. Balibar értelmezésében a transzindividualitás azzal a „politikai antropológiával” függ össze, amely szerint a politikát olyan fogalmak – a törekvés és az affektus – konstituálják, amelyek az individuumok közötti interakciót fejezik ki. Az előadásban azt mutatom be, hogy a politikai közösség problémája a szabadság sajátos spinozai fogalmán keresztül érthető meg. A szabadság meghatározott értelme alapján nemcsak az individuumok közötti interakció, illetve az állam kialakulása magyarázható, hanem ez alapján beszélhetünk a politikai közösségről mint transzindividualitásról. Az előadás első részében azt vizsgálom, hogy a szabadság milyen kapcsolatban áll a politikai közösség problémájával, elsősorban a Teológiai-politikai tanulmány, valamint az Etika alapján. Ebben a részben mindenekelőtt a hobbes-i indíttatású szerződéselmélet analíziséből kiindulva a „természetjog”, illetve a „közös jog” fogalmait vizsgálom meg a szabadság problémája szempontjából. Az előadás második részében Balibar Spinoza-értelmezését rekonstruálom Spinoza et la politique, valamint Le transindividuel című könyvei nyomán, mindenekelőtt a politikai antropológiával és a transzindividualitás fogalmával kapcsolatban megfogalmazott állításaira fókuszálva. Az előadás befejező részében a politikai közösség problémáját az állam kérdése szempontjából veszem szemügyre, különös tekintettel a szabadság és gondolkodás, illetve a hatalom egymáshoz való viszonyai alapján.

Át lehet-e értékelni az értékeket?

Váncza Kristóf

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Nietzsche egyértelműen kijelöli, mi filozófiájának feladata: minden érték átértékelése. Ebben az előadásban nem azzal foglalkozom elsősorban, mit jelent részleteiben ez a program, hanem azzal, vajon lehetséges-e egyáltalán? Meggyőződésem ugyanis, hogy akármilyen jó érvek mentén is vonja kétségbe, veti el Nietzsche a „rég” értékeket, a „minden érték átértékelésének” terminusával pontatlanul, félrevezetően fogalmaz. Az „érték” terminus alatt azt tekinthetjük, ami alapvetően orientálja cselekvéseinket, identitásunkat, világképünket, és amelyet: (1) szupraindividuálisnak, vagyis eredetét, hatását, és érvényét tekintve a mi egyszeri, kontingens létezésünkön túl létezőnek tartunk, és (2) kötelező erejű normativitásként ismerünk el, vagyis olyanként, amelyet minden más készletén felül tartunk követendőnek. Az érték ezen felfogását Nietzsche élesen elutasítja, azt állítva, hogy szupraindividuális eszméket csak a nyáj-ösztön által hajtott reaktív emberek fogadnak el, s hogy a magukat abszolútnak vindikáló perspektívák pedig valójában sosem abszolútak. E dekonstrukciót követően áll elő Nietzsche perspektivikus, ön-affirmációt középpontba helyező etikája. Ahogy a Túl jón és rosszonban fogalmaz: „Az előkelő természetű ember önmagát érzi érték meghatározónak, nem szorul rá a jóváhagyásra, [...] önmagát tudja annak, ami a dolgoknak egyáltalán becsületet kölcsönöz, ő az értékteremtő.” Világos tehát: a „rég értékek” és az „új értékek” nem csupán tartalmukban különböznek, hanem mindenekelőtt egészen más ontológiai eredettel, státusszal bírnak, s teljességgel különböző módokon kívánnak orientáló elvként szolgálni. Így azt állítom, mivel Nietzsche magának az érték koncepciójának formaiságát rombolta le kritikájában, lehetetlen koherens módon véghez vinni az átértékelés programját, arra ugyanis, amit ő az érték helyett állít, valamilyen másik terminust kellene alkalmaznia, alkalmaznunk. A fogalmak nem kellően reflektív használata által könnyen egy önfélreértésében találjuk magunkat, hisz elsiklunk afölött – s ez talán olykor magára Nietzschére is igaz –, hogy Nietzsche valóban radikálisan le akar számolni a nyugati hagyomány számos bevett előfeltevésével, megközelítésmódjával, s így filozófiája – a filozófiatörténet és annak fogalomkészlete szempontjából – narratív törésként van jelen. Végül javaslatot teszek arra, hogy miként érdemes tekintenünk az elmondottak fényében Nietzsche és a nihilizmus(ok) kapcsolatára.

Jelen dolgozat az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú

Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs
Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Földrajz

Szekcióvezető: Győri Róbert

„C” Szekció, Szombat 10:00-11:40

10:00-10:20 **Az amerikai geopolitika megjelenése Iránban az 1920-as években, különös tekintettel Arthur Millspaugh küldetésére**

Vác István Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Perzsiában az első világháború következtében jelentősen átalakultak az erőviszonyok. Az országban Reza Khan ragadta magához fokozatosan a hatalmat és belekezdett átfogó modernizációs törekvéseibe. A nagyhatalmi erőviszonyokban is számos változás történt. Egyrészt a hagyományos brit-orosz befolyás jelentősen módosult, előbbi hatalom sikertelenül próbálta protektorátussá alakítani a közel-keleti civilizációt, utóbbi pedig komoly belpolitikai átalakulásokkal küzdött, majd Szovjetunióként tért vissza a térségbe. A Brit Birodalom relatív hanyatlása az első világháború után egyre világosabb volt, ahogy az Amerikai Egyesült Államok felemelkedése is. Utóbbi az 1920-as évektől lépett be igazán a globális geopolitikába, valamint a Közel-Keletre. Céljai egyrészt a saját rendszerük terjesztése, továbbá a geopolitikailag kulcsfontosságú területeken való befolyásszerzés volt. A perzsiai helyzet, illetve a globális változások mindkét országnak új lehetőségeket jelentettek. A Reza Khan vezette modernizációs programnak szüksége volt külföldi szakemberekre, akik a modern pénzügyi rendszert megszervezik. A hagyományos imperialista hatalmak relatív háttérbe szorulásával, az amerikaiak előtt adódott ismét egy lehetőség, hogy egy szakértőgárdát küldjenek. Végül 1922-ben Arthur Millspaugh vezetésével ez megtörtént, aki Reza Sah támogatásával hatékonyan centralizálta a pénzügyeket. Dolgozatomban azt szeretném megvizsgálni, hogy ebben az időszakban miért és milyen formában jelentek meg az amerikai geopolitikai érdekek Iránban, továbbá ezekhez hogyan járult hozzá a Millspaugh vezette második amerikai pénzügyi missziót. Emellett be kívánom mutatni, hogy mennyiben szolgálták ki az amerikai érdekeket, hogy befolyásolták Perzsia geopolitika kontextusát, valamint hogyan kapcsolódtak a Reza Sah vezette modernizációhoz.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

A földrajzoktatás a földrajzi tudás és hatalom megszerzésének szolgálatában 1886-tól napjainkig

10:20-10:40

Rémai Martin

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A földrajzi tudás elősegítette a nagyhatalmakat státuszuk megszerzéséhez és annak szilárd megőrzéséhez. Ugyanakkor ez a tudás nem volt magától értetődő, hanem keményen meg kellett dolgozni az ismeretek elsajátításáért. Az efféle szakértelem megszerzésének egyik legkézenfekvőbb módja a földrajzoktatás, vagy a másik oldalról nézve, a földrajz tanulása. Előadásom során a földrajz oktatását szeretném különböző szempontokból körül járni, áttekinteni. Igyekszem kitérni annak időbeli változásaira (lévén, hogy elég nagy időintervallumot ölelnék fel), valamint kitekinteni Magyarországról és bemutatni néhány európai ország földrajzoktatási rendszerét párhuzamot, illetve különbségeket keresve köztük és a hazánkban folyó tantárgyoktatási szisztéma között. Egy rövid bevezető után, melyben a földrajzi ismeretszerzés lépcsőzetesen felépített folyamatát, valamint a tudományos megismerési metódusok és az oktatásban használatos megismerési módok közti különbségeket mutatnám be, az egyes korok magyarországi és nemzetközi földrajztanítási jellemzőit és módszereit tárnám fel, majd hasonlítanám össze a közönség számára előadásom során. A kortörténeti áttekintőt az 1880-as évektől kezdeném, mivel a nagyhatalmi státusz megszerzésének és megtartásának fontos időszaka ez. Itt külön szeretném megemlíteni a hatalmas gyarmatbirodalommal rendelkező Franciaországot, és a szerény gyarmati területtel rendelkező Osztrák – Magyar Monarchiát, illetve a földrajzoktatásuk között lévő óriási különbségeket. Az előadásban ezután a revizionista törekvésekről beszélnék, melyek nagyban befolyásolták a tantárgy tanításának következő korszakát. Ezt követően a szintén sokáig használatos szocialista szemléletű földrajztanításról beszélnék, illetve a korszak reformterveiről. Előadásom végén pedig az első magyarországi Nemzeti Alaptanterv földrajzot érintő változásairól lenne szó, továbbá egy mélyebb betekintést is nyújtanék, két európai ország földrajzoktatásába, amelyekben az elmúlt évtizedek reformjai, különösképpen a tanárképzést érintő változások, már nagyon magas színvonalú, élménydús földrajzoktatást tesznek lehetővé, differenciált pedagógiai módszerekkel és a lokális adottságokra épülő helyi tantervekkel.

Troposzférikus ózonszennyezés okozta termés kiesés modellezése kukoricára

Gula Miklós

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A troposzférában található ózon körülbelül 10%-a a légkör teljes ózontartalmának. A troposzférikus ózonkoncentráció a szárazföldről távol, az óceánok feletti 10 ppb-s koncentrációtól a városi területeken mérhető > 100 ppb koncentrációig terjed. A troposzférikus ózon szorosan kötődik a légszennyezéshez, az ózonkeletkezés prekursorai - szén-monoxid, nem metán szénhidrogének, illékony szerves vegyületek - és katalizátorai - nitrogén-oxid, hidroxilgyök, etc. - nagyobb koncentrációban a közlekedési, vagy ipari szennyezésből vagy biomassza-égetésből keletkeznek. Az ózon oxidatív hatású, az élő szervezeteket károsítani képes. A természetes és termesztett növényzeten is károsodást idéz elő az ózonszennyezésnek való kitettség. A gázcsere nyílásokon keresztül belépő ózon a növényi szövetekben oxidatív gyököket képez, és a sejtmembrán roncsolását idézheti elő. Ennek következtében metabolikus zavarok és sejthalál léphetnek fel, illetve szénmegkötés csökkenését és levélhullást kiváltó növényi hormonok termelődhetnek. A károsodás szemmel látható levélhalással - nekrozis - is jár, és a nettó elsődleges produktivitás csökkenését is okozza. Az így keletkezett termés kiesés kísérletekben mérhető. Ez adja a gyakorlati jelentőségét annak, hogy becsülni tudjuk a troposzférikus ózonnak a termesztett növényzetre gyakorolt hatását. Az ózonkár becsülhető a levegő ózonkoncentrációjának függvényében, illetve az sztómafluxus felhasználásával. Ez utóbbi mennyiség meghatározását az ózon száraz ülepedésének ellenálláshálózat-modelljével végezhetjük, A modellben az ülepedő ózon fluxusát meteorológiai adatok, talaj- és növényzetfüggő paraméterek segítségével írhatjuk le. A kutatásunk során a szénmegkötésen keresztül a terméshozam kiesését becsüljük a mért légköri ózonkoncentráció és a számított ózonfluxus felhasználásával. Az ózonkoncentráció-adatok az Országos Légszennyezettségi Méréshálózat automata mérőállomásaiból ismerhetőek. A kukorica növényre az ülepedési fluxus növényzetfüggő paramétereit (a levélzet vezetőképességét) a vizsgálat során egy Martonvásár melletti kukoricaültetvényre végzett számításokból vesszük.

És mégis mozog a Föld? – Eredmények a Pannon-medence neotektonikai vizsgálatából

11:00-11:20

Váradi Kitti Alexa

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A neotektonikus fázis – mint a Pannon-medence legfiatalabb tektonikai fázisa – hatással van a jelenleg is zajló recens deformációkra, illetve szerkezeti mozgásokra. Ezért részletes vizsgálatával olyan információkhoz juthatunk, amelyek alapján a jelenben, illetve a jövőben lezajló deformációk paramétereire, területei érintettségére következtethetünk, valamint jelentős földtani kockázattal rendelkező területeket azonosíthatunk. A neotektonika kiemelt jelentőségének ellenére a témán belül több olyan terület is van – mint például a neotektonikus deformáció tér- és időbeli változása, valamint az általa okozott deformáció mértéke –, melyek az eddigi kutatások során nem kerültek fókuszpontba, pedig fontos információkat szolgáltatnának a folyamatról, és elősegítenék annak jobb megértését.

Kutatásom során a Pannon-medence néhány nagyobb neogén süllyedékéről készült szeizmikus szelvények értelmezését, majd szerkezeti kiegyenlítését (balancing) végeztem el. Ezek alapján a medence különböző részterületein megbecsülhetővé vált a neotektonikai fázisban bekövetkezett horizontális térrövidülés mértéke méterben, valamint százalékos arányban is. Eredményeim révén tágabb területről vált ismertté a neotektonikus fázis által okozott deformáció mértéke, illetve térbeli változékonysága a Pannon-medencében. Ezen felül a neotektonikai inverziós folyamat lokális kezdetére vonatkozóan is meg tudtam adni becsléseket, mely kirajzolja a folyamat tér- és időbeli irányát. Ezekkel az eredményekkel nemcsak bővültek ismereteink és általa közelebb kerültünk a neotektonikus folyamatok teljesebb megértéséhez, de közvetetten hasznosíthatók a mélyépítésen át az olajkutatásig.

Konkoly Sándor

Pécsi Tudományegyetem, Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium

Legújabb kori történetírásunk nem számol a Szekcsői-szigettel, mint valaha katonai szempontból jelentős, vagy bármely társadalmi-gazdasági szempontból releváns tartalmat hordozó táj kategóriával. Ennek legfőbb oka a sziget feltáratlanságából fakadó számos sztereotípa, amelyet középkori legendák újkori térképek tucatjai táplálnak. A Mohácsi-, vagy Margitta-sziget Szekcsői-szigetrészét, mint általában minden mocsaras, állandóan, vagy időszakosan vízjárta területet katonai hadműveletekre alkalmatlan, harcászati szempontból értéktelen területnek tartották. Mindezt a vízrendezések korát megelőző felmérések térképi ábrázolásai és írott forrásai is alátámasztják, melyek szinte kivétel nélkül lakatlan és járhatatlan lápvilágként, út- és településhálózat nélküli senki földjeként ábrázolják a jobbára ismeretlen ártéri szigetvilágot. Különösen a töretlen népszerűségnek örvendő első katonai felmérés térképszelvényeit szükséges kiemelni, melynek forrásértékét rendre túlbecsülik, s ennek torzító hatása folyamatosan jelen van az elmúlt kétszáz év szakirodalmában. Talán nem meglepő, ha sokan vélekednek még ma is úgy, hogy a barátságtalan ártéri mocsárvilág legfeljebb a viharos történelmi időkben szolgálhatott kényszerű menedékkül a környék sanyargatott lakosságának. A 17. század végi törökellenes hadjáratok hadijelentései, számlajegyzékei, valamint hadinaplói és térképi ábrázolásai azonban alapjaiban változtatják meg a vízrendezések korát megelőző Szekcsői-szigetrész földrajzi környezetével és katonaföldrajzi jelentőségével kapcsolatos ismereteinket. Kutatómunkámban a Szekcsői-szigetet, mint földrajzi-topográfiai térkategóriát vizsgálom az adott korszak katonaföldrajzi szempontrendszerének tükrében. Kedvező adottságai és stratégiai jelentősége révén a sziget kiemelt szerepet játszott a törökellenes hadműveletek megtervezésében.

Gazdálkodástudomány

Szekcióvezető: Kurbucz Marcell Tamás

„A” Szekció, Péntek 13:15-13:55

Mesterséges intelligenciára épülő új technológiák és a tudástranszfer jelentősége a szervezetek piaci sikerében

13:15-13:35

Korodi Norbert Ákos

Budapest Metropolitan Egyetem

Kutatásomban a mesterséges intelligenciára épülő új technológiák és a szervezeti tudástranszfer viszonyát próbáltam megfigyelni és elemezni. Dolgozatom első részében a mesterséges intelligencia fogalmát, majd annak felhasználási területeit vizsgáltam, hiszen az erre épülő technológiák mára már számos szektorban jelen vannak, például a pénzügyi piacokon, az egészségügyben, az oktatásban, a természetvédelemben, a gyártási folyamatokban és még számos egyéb területen. Szintén szekunder kutatásaim keretében kitértem a tudás fogalmának részletesebb vizsgálatára és a lehetséges tudásátadási folyamatok bemutatására adott szervezeten belül. A hatékony tudásmenedzsment jelentősen képes növelni a vállalatok versenyképességét és profitját, valamint optimalizálni a költségeket. A harmadik rész tartalmazza primer kutatásom részleteit, melynek keretében öt vállalati mélyinterjú útján próbáltam választ kapni azokra a kérdésekre, hogy milyen mértékben valósul meg hatékony tudástranszfer az interjúalanyok vállalatainál, és amennyiben alkalmaznak mesterséges intelligenciára épülő technológiát milyen mértékben befolyásolja ez a szervezeten belüli tudásáramlást. A kutatás metodikája nem tette lehetővé, hogy általános következtetéseket levonjak a tudástranszfer hatékonyságáról a magyarországi vállalatoknál, azonban a vizsgált vállalatok körében képet kaphattam a tudásáramlás helyzetéről. Az interjúalanyok kiválasztáskor a következő szempontokat tartottam fontosnak: a cég, ahol dolgoznak, alkalmazzon mesterséges intelligenciára épülő technológiát, valamint az alanyok legyenek szakértői saját területüknek. Az interjúalanyok válaszai lehetővé tették megfigyelni, hogy milyen mértékben valósul meg a tudásáramlás nagyvállalatok esetében, mivel azonban egyetlen interjúalanyom sem dolgozott közvetlenül mesterséges intelligenciára épülő technológiával, nehezen tudtam következtetést levonni abban a tekintetben, hogy ennek a technológiának a jelenléte milyen mértékben gyakorol hatást a szervezeten belüli tudásáramlásra. Mindenképp ezek a megfigyelések kiinduló pontjai lehetnek egy pontosabb, relevánsabb kutatásnak, olyan szakértők

bevonásával, akik a mesterséges intelligenciára épülő technológiákat alkalmazzák, fejlesztik, hiszen a mesterséges intelligencia nemcsak a vállalatokat, szervezeteket fogja megváltoztatni, hanem nagymértékben átalakítja a társadalmunkat is.

13:35-13:55 **A Brexit okainak vizsgálata Rodrik trilemmáján keresztül**

Balogh Szabolcs Sándor

Budapesti Gazdasági Egyetem, Káldor Miklós Kollégium

2016. június 23-án az Egyesült Királyság népszavazás útján az Európai Unióból való kilépést választotta. Számos kutatás vont párhuzamot a világszintű globalizáció mélyülése és bizonyos társadalmi csoportok anyagi helyzetének, biztonságának romlása és áttételesen integráció ellenes-populista mozgalmak sikere között. A Brexit okai több rétegűek és mélyre nyúlnak vissza. Dolgozatomban a problémát Dani Rodrik harvardi professzor elmélete alapján vizsgálom. Az elmélet szerint a demokrácia, a nemzeti függetlenség és a mély globalizáció hármasa közül csak kettő teljesülhet. Kutatásom célja Rodrik trilemmáján keresztül a Brexitet megelőző többrejtű folyamatok, hatások vizsgálata. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy a kilépéssel választ adhat-e az Egyesült Királyság a változó gazdasági körülmények által indukált társadalmi feszültségeire? Dolgozatom elkészítéséhez szekunder módszereket használtam. Feldolgoztam a témához kapcsolódó fontosabb nemzetközi szakirodalmakat (Branko Milanovic: *Capitalism, Alone*, Dani Rodrik: *The Globalization Paradox*, Gary Marks Liesbet Hooghe: *Calculation, Community and Cues*), statisztikai adatokat gyűjtöttem és elemeztem az OECD, a National Statistics, a WTO forrásaiból. Dolgozatom várhatóan bebizonyítja, hogy a Brexit a felszín alatt már évtizedek óta érlelődött. Az idáig vezető folyamat közvetlenül illeszkedik Rodrik trilemmájába, és bár ez egy jelentős lépés, az alaphelyzeten ez nem segít. Az európai integráció ugyan része a mai mélyülő globalizációnak, de nem annak oka és forrása, és egy az EU-n kívüli Egyesült Királyság még jobban kiszolgáltatott lehet a világgazdaság hatásainak.

Irodalomtudomány - Magyar irodalom

Szekcióvezető: Vitekné Dr. Balogh Piroska

„A” Szekció, Szombat 09:00-11:00

Bibliai és liturgikus utalások, valamint magyar intertextuális kapcsolatok Borbély Szilárd Otto Moll szekvenciája című versében

09:00-09:30

Czétényi Gellért

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Borbély Szilárd műveit olvasva hamar feltűnik, hogy mind prózájában, mind verseiben erősen épít az transztextuális utalásokra, forrásai között a magyar és a világirodalom mellett a Biblia és más liturgikus szövegek is fontos szerepet kapnak. Ezek az utalások azonban sokszor csak a „beavatottaknak” észrevehetőek, hiszen ezt az intertextuális játékot oly finoman írja meg, hogy csak a szöveg hihetetlen ereje sejteti, hogy esetenként más, akár több ezer éve folyamatosan imádkozott mondatok is állnak a háttérben. Borbély Szilárd görögkatolikus volt, így verseiben mind a katolikus, mind az orthodox hagyomány jelen van és dolgozik; szövegeire jellemzőek a bibliai utalások, melyek a Halotti Pompa verseinek témájából adódóan automatikusan kapcsolódnak össze a zsidó tradícióval is. Mivel a versek nemcsak bibliai, de liturgikus szövegeket is felidéznek, sokszor akaratlanul is teológiai többletjelentést nyernek. Előadásomban az Otto Moll szekvenciája címen híressé vált versnek bibliai és liturgikus vonatkozásrendszerét járom alaposabban körbe, kitérve a különböző vallási hagyományok sajátosságaira és a vers esetleges teológiai olvasatára, valamint a magyar irodalmi hagyomány(ok)ban elfoglalt helyére is.

A vers érdekessége, hogy két változatban is megjelent. Bár a 2006-ban kiadott, bővített kötet és ennek a 2014-es újrakiadása azonos változatot tartalmaz, mégis egy ettől néhol eltérő szövegváltozat vált igazán ismerté. Tudomásom szerint erre eddig még egyetlen, Borbély Szilárd életművével foglalkozó kutató sem tért ki, a szakirodalom mindenesetre eddig nem vett tudomást az egymástól enyhén eltérő szövegvariánsok létéről. A különbségek korántsem elhanyagolhatók, hiszen – bár első olvasatra talán nem tűnnek nagynak – fontos következtetéseket lehet belőlük levonni mind a költői szándékot, mind a vers születési körülményeit illetően, hiszen minden egyes megváltoztatott szónak komoly jelentősége van. A variációk ugyanis

éppen a keresztény-zsidó kultúrkör jelentős szövegeire utalnak vissza, egészen más jelentést kölcsönözve a szövegnek így vagy úgy olvasva.

**„Miért ne csinálhatnék egy dokumentumfilmet?” . A
poétikai önreflexió eszközei Mándy Iván Mi van Verával?
című elbeszélésciklusában**

09:30-10:00

Zászkaliczky Réka

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Osztroluczky Sarolta hívja fel a figyelmet arra, hogy Mándy Iván 1970-ben megjelent elbeszélésciklusa, a *Mi van Verával?* nem tölt be központi szerepet az író recepciójában, majd pótolva egy „részletesebb interpretáció” hiányát, tanulmányában (OSZTROLUCZKY 2019) a szövegegyüttes (valamint a *Ciklon* című novella) összetett metaforahálózatát vizsgálja. Előadásomban egy újabb, lényegesnek vélt szempont mentén kívánom megközelíteni Mándy elbeszélésciklusát. Olasz Sándor jegyzi meg *Műfajok között*. Mándy Iván novellaciklusai és regényei című tanulmányában (OLASZ 1998), hogy Mándy szövegeiben a „mitizáló elbeszélői reflexiók” mellett „egyértelműen metanarrációs jellegű szereplői megnyilatkozások” is megtalálhatóak. Utóbbira a *Mi van Verával? Dolgozatírás* című novellájából hoz példát („Éva néni majd megint azt mondja, hogy nincs semmi összefüggés a fogalmazásban. Ide-oda ugrálok. Se füle, se farka az egésznek.”), melyben a kötet címszereplője egy iskolai fogalmazás megalkotásával bajlódik. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a novellában nem kizárólag az Olasz által idézett szereplői megnyilatkozás utal Mándy írásmódjának jellegzetességeire, hanem – az írás aktusának tematizálásával – az elbeszélés egészében is tekinthető a poétikai önreflexió megnyilvánulásának. Előadásom során – kiindulópontként tekintve, egyúttal pedig ki is terjesztve Olasz megállapítását – arra törekszem, hogy a kötet egészét tekintve mutassak rá az önreflexió Mándy által használt eszközeire. Az általam vizsgált szempontból például külön figyelmet érdemel az elbeszélésciklus egyik kulcsszereplője, Gyurika, a perifériára szorult tévés asszisztens ugyanis – miként az megnyilatkozásaiból kiderül – határozott elképzeléssel bír a filmrendezésről, ez pedig több ponton is párhuzamba állítható az író alkotói módszereivel.

Balassi Bálint istenes énekeinek megformáltsága a szerelmes versek poétikájának viszonylatában

10:00-10:30

Hajdu Ildikó

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásomban először Balassi magától szerzett (azaz a nem közvetlenül zsoltárból fordított, de a zsoltáros megszólalásmódot idéző) istenes énekeinek poétikai sajátosságait, motívumrendszerét mutatom be, azokat a technikákat, amelyek segítségével megteremtődhet az Istennel való kommunikáció lehetősége, az Isten felé fordulás beszédsszituációja. A különböző technikák a lírai alany szándékának – az üdvösség elnyerésének – rendelődnek alá, Isten meggyőzésének elemeivé válnak, sőt maga a szövegekben megképződő istenalak is antropomorfizálódik, ennek a struktúrának megfelelően konstruálódik meg. A retorikai eszközöknek, a hatásosság, a szemléletesség fokozásának így önmagukon túlmutató, a megszólaló hang számára egzisztenciális jelentősége lesz, a szöveg ebben az értelemben performatívvá válik: hatásossága befolyásolja a megszólaló vágyainak teljesülését. Ebben a tekintetben nagyon hasonlónak mondható az istenes versek és a szerelmi líra megszólalásmódja és szövegalkotási stratégiája is: a lírai alany – szándékainak megfelelően – az elérni kívánt hatás, az expresszivitás fokozása érdekében gyakran vesz alkalmazásba imitatív, variatív technikákat, vegyít különböző szólamokat. Emellett különösen erős a kedves és az antropomorfizált Isten alakjának megformálása közötti párhuzam: a felmagasztalás-dicsőítés sémái, a remélt kegy elnyerése érdekében való érvelés technikái mindkét verstípusra általánosan jellemzőnek bizonyulnak, valamint a nyelvi megformáltság tekintetében is sok hasonlóság fedezhető fel közöttük. A Balassi szerelmi-líra nőalakjainak idealizálását gyakran magyarázza a szakirodalom azzal, hogy – a platonista elgondolásokkal összhangban – a kedves Isten helyére kerül, transzcendens attribútumokkal ruházódik fel. Az előadásban ennek a folyamatnak a kétirányúságára szeretnék rámutatni – nem csak a szerelmi versekre hat ki az istenes énekek terminológiája, hanem fordítva is: a kedvest meggyőzni hivatott technikák az Istennel való alkudozás során visszatérnek, és az istenalak antropomorfizációja még nagyobb teret enged Balassi szerelmi és a vallásos költészete közötti párhuzamok megmutatkozásának.

”Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

Nőnevelésről a reformkori sajtóban

Szabadhegyi Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A nőkről való gondolkodás fontos forrásai a sajtószövegek, hiszen jól tükrözik a kort, amelyben létrejöttek, annak pillanatnyi állapota is felmérhető általa. A negyvenes évekig azonban – egy 1822 és 1827 között kibontakozó polémiaán kívül – nagyrészt csak férfiak által írt cikkek jelentek meg a folyóiratokban, így csak a férfiak által alkotott nőkép bontható ki részleteiben. Az 1830-as évektől létrejövő divatlapok diszkurzív teret biztosítottak a nőkérdést érintő értekezéseknek. Egyre gyakrabban jelentek meg nők tollából származó cikkek, melyek a róluk kialakított képre, művelődési lehetőségeikre, illetve az egyre bővülő nyilvánosságban való részvételre reflektálnak. Az ebben a témában megjelent értekezések egyre növekvő száma miatt kutatásomat a nőnevelés kérdésével foglalkozó, az Életképekben és a Honderűben megjelent cikkekre korlátoztam, kutatásom középpontjában ezek értelmezése áll. Az ezt érintő legjelentősebb, legnagyobb hatású cikkek Fáy András és Karacs Teréz tollából származnak. Részletesen fogom tárgyalni a szövegekben megjelenő perspektívákat, az értekezések fogadtatását, illetve az rájuk adott válaszokat, kialakult eszmecseréket. A nőnevelés célja a nők megtanítása arra, hogyan teljesítsék be a rendeltetésüket: hogyan váljanak jó feleséggé, gondoskodó anyává, kellemes társalkodónővé, buzgó honleánnyá. Utóbbi nem a korábban említett szerepek mellé rendelődik, hanem azok szervező elveként van jelen. Részletesen elemzem előadásomban a honleányi szerep, illetve maga a kifejezés jelentőségét és használatát is, emellett a nőnevelés célkitűzései által megkonstruálódott nőkről alkotott képet, illetve a nőnevelés segítségével elérendő nőideált is.

Irodalomtudomány - Világirodalom

Szekcióvezető: Seláf Levente

„A” Szekció, Szombat 12:00-14:00

Sebastian Flyte, a profán szent – Szent Sebestyén kettősségének ábrázolása Evelyn Waugh Utolsó látogatás című regényében

12:00-12:30

Kutasi Dóra Mária

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szent Sebestyén a katolikus egyház egyik legkülönlegesebb szentje. Egyedisége azonban nem a történetében vagy a személyéhez fűződő legendákban rejlik, hanem abban, hogy szentté avatásától a 19. századig mennyit változott a megítélése; míg a középkorban olyan szentként tartották számon, akihez járvány esetén fordultak segítségért a hívők, az évszázadok során ez teljesen megváltozott és a 20. századra Szent Sebestyén a homoszexuális férfiak „védőszentjévé” vált. Ennek megfelelően Sebestyén, mint a homoszexuális vágyak és elnyomás szimbóluma természetesen irodalmi alkotásokban is számtalanszor megjelent. Az angol irodalomban ennek a jelenségnek az egyik talán legérzékletesebb ábrázolása Evelyn Waugh Utolsó látogatás című regényében jelenik meg, amelyben a férfi főszereplők egyike, Sebastian Flyte úgy tűnik, hogy szinte tökéletesen megtestesíti ezt az ideált – hiszen szép, (feltehetőleg) homoszexuális hajlamai vannak, ezeket azonban a kor társadalma miatt kénytelen rejtgetni és ez a titkolózás az, ami a hanyatlásához vezet – a regény első két részében. Ami azonban igazán érdekessé teszi a karaktert és a módot, ahogy Waugh megközelíti a Szent Sebestyén-témát, a regény utolsó, harmadik részében Sebastian levetkőzi a szexualitását elnyomó arisztokrata szerepét és Charles Ryder, a főszereplő narrációján keresztül egy szerethető, szegény, mélyen vallásos karakterré alakul át; változása szinte tökéletes ellentéte annak, ami Sebestyénnel történt az évszázadok során. Ennek oka legfőképpen az, hogy Waugh maga is áttért a katolikus hitre 1930-ban, így természetesen csatlakozott a katolikus egyház azon törekvéséhez, hogy megfosszák Sebestyén alakját a homoszexuális felhangtól és ismét „régí fényében tündökölhessen,” mint a betegek segítőszentje. Ugyanakkor érdekes megfigyelni, hogy a regény során Sebastian Flyte végig egy szerethető karakter, messze a legkedvelhetőbb a regény szereplői közül. Ez valószínűleg a történet

önéletrajziségében rejlik; Waugh Sebastian alakját egy közeli barátjáról (egyres élet-
rajzírók szerint homoszexuális partneréről) mintázta, ennek megfelelően feltehetőleg
némi elfogultsággal közelítette meg Sebastian történetét. Végeredményben ez az
ambivalencia az, ami kiemeli az Utolsó látogatást a többi Szent Sebestyén-kultuszt
feldolgozó történet közül; a felszínen úgy tűnik, hogy Waugh a katolikus egyház ol-
dalan áll, a történetet alaposabban megvizsgálva azonban kiviláglik, hogy Sebastian
karakterének ábrázolása ennél sokkal összetettebb.

Narratív stratégiák és önreferencialitás François Bon "Paysage fer" és "Daewoo" című műveiben

12:30-13:00

Farkas Veronika

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

François Bon, napjaink francia irodalmának egyik kiemelkedő alakja Paysage fer
(2000) és Daewoo (2004) című műveiben a posztindusztriális valóság ábrázolását
célozza meg újszerű narratív stratégiák alkalmazásával.

Az „új regény” térhódítása után, a nyolcvanas évektől kezdve, a társadalmi
problémák iránti érzékenység és e problémák központi témává választása egyre több
francia (és frankofón) műben jelenik meg. Az úgynevezett „littératures de terrain”
csoportjába sorolható alkotások – az általunk vizsgált két mű is – egyfajta új
„irodalmi éra” kezdetét mutathatják a kortárs francia irodalomban.

Mind formai, mind pedig szemantikai szinten párhuzamot vonhatunk Paysage
fer és Daewoo között, melyeket a valóság és fikció összefonódásának, illetve a tér- és
emberábrázolásnak innovatív megközelítése jellemez. A két szövegben egyedi szem-
szögből kerül bemutatásra a narrátor által érzékelt valóság mellett az idő múlásának
megtapasztalása is.

Előadásom központi kérdésfelvetése – az említett szempontokon túl – a szerző-
narrátor megjelenése és a két szóban forgó mű hagyományos irodalmi kategóriákba
való besorolhatósága is. Az író-narrátor folyamatosan gondolkodik a születő irodalmi
alkotásról, kiváltképpen annak céljáról. Motivációit, kételyeit, illetve számos szöveg-
rész megírásának körülményeit megosztja az olvasóval. Így tehát, további elemzésre
érdemes jelenségek még az öntudatos-önkritikus fikció és az önreferencialitás, amely
szempontokra szintén kitérek, csakúgy, mint az intertextualításra.

Trauma a testben és a térben – Yoshimoto Banana 吉本ばなな Konyha キッチン című kisregényének elemzése test- és térpoétikai szempontból

13:00-13:30

Tarnai Csillag

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Yoshimoto Banana 吉本ばなな Konyha キッチン című kisregényének központi eleme a halál motívuma, és a halálesetek nyomán megjelenő trauma. Mikage nagymamájának halála, Eriko halála, illetve a kisregény jelenéhez képest értelmezett múltban Eriko feleségének halála traumatikus élményt jelentenek Mikage, Yuichi és Eriko számára. Jelen előadásban Cathy Caruth meghatározása mentén értelmezett trauma átélése jelentős hatást gyakorol a kisregény szereplőinek test- és térpercepciójára, ami traumafeldolgozási stratégiáikon is jól megfigyelhető.

Előadásomban bemutatom, hogy a trauma nyomán megváltozott test- és térpoétikai percepció hogyan alakul át ismét azáltal, hogy a test és a tér újraértelmezése nyomán elkezdődik a traumafeldolgozás. Ennek érdekében először megvizsgálom, milyen módon mutatkozik meg a traumatikus élmény nyomán a testtel való kapcsolat megszakadása. Mikage és Yuichi esetében a gyász kísérőjelensége a fogyás, míg Erikonál a trauma eredményeképpen történik meg a nemváltoztatás. A test traumájának feldolgozási kísérletei az evés, a főzés, illetve a növények nevelésének aktusában mutatkoznak meg. Az evés traumafeldolgozó jelensége a konyhához köthető, amely kapcsolat Mikagével összefüggésben a nő érzelmi kötődése miatt elemezhető a helykötődés (place attachment) fogalma felől. A konyhával kapcsolatban vizsgálom emellett a helyszín a női szerepekhez kötődő ambivalens megjelenését és a nemi szerepek kérdését a kisregényben. A különböző test- és térpoétikai vizsgálódásokat követően bemutatom, miért gondolom úgy, hogy a környezeti irodalom (ambient literature) jellemzőinek érzelmszabályozó hatása értelmezhető a kisregény traumafeldolgozó eljárásának végső stádiumaként is. Előadásomban így az utóbbi évtizedben előtérbe került testpoétikai irányvonalhoz kapcsolódva vizsgálom új szempontból a kortárs japán irodalom egy kiemelkedő alkotását.

Nyerges Csaba

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

„Kétszer születtem: először kislánként, egy egyébként feltűnően ködmentes decemberi napon, 1960 januárjában, aztán még egyszer, ezúttal kamasz fiúként, Petoskey (Michigan, Egyesült Államok) kórházának műtőjében, 1974 augusztusában.” Eképp kezdődik a görög-amerikai szerző, Jeffrey Eugenides Pulitzer-díjas regénye, amely egy lánynak született fiú kalandos történetének elbeszélését tűzi ki céljául. „...papírra vetem az egész történetet: ahogy egy gén átszörföl az évszázadokon. Recesszív mutációról szólj, Múzsza, az ötödik kromoszómáméról! Szólj arról, hogyan szökkent szárba ez a gén jó kétszázötven évvel ezelőtt, az Olümposz lejtőin. [...] Énekeld meg, hogyan szállt alá a gén kilenc generáción keresztül, hogy a Stephanides-család zavaros vizű medencéjében lubickolhasson.” Az olvasó egy markezi hagyományt felidéző család- és fejlődésregényt tart a kezében. 1912-ből, a görög-török konfliktusok központjából, Szmirnából Amerikába, majd pedig Berlinbe érkező Stephanides-család szövevényes útjait követheti végig a befogadó, miközben retrospektív módon egy interszexuális ember személyes küzdelmei tárulnak fel előtte. Előadásomban a regény elemzése során a narratív keretezés szerepére igyekszem hangsúlyos figyelmet fordítani. Megvizsgálom, hogy Eugenides regényében a főszereplő teste milyen narratív stratégiák által íródik bele egy normatív keretbe. Az Egy test két lélek (avagy egy lánynak született fiú története) című mű egy inkoherens és nem-folytonos személyiségnek ad hangot; egy olyan embernek, aki képtelen a kulturális normáknak megfelelően meghatározni társadalmi nemét. Ennek ellenére Eugenides regénye a heteronormatív ideáknak megfelelő narratív keretet hoz létre, a kettő között tehát – téma és narratív keret – látszólag szélsőséges ellentmondás feszül. Az előadás a queer narratológia megállapításait felidézve igyekszik az alábbi ellentmondást bemutatni.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Klasszika-filológia

Szekcióvezető: Mészáros Tamás

„A” Szekció, Péntek 10:30-11:30

Egy bizánci tárgyalás nyelvi jellegzetességei

10:30-11:00

Török Ábel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásomban a Moreai Krónikában (Τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως) megjelenő magyarok szerepét és megítélését vizsgálom. Mindenekelőtt bemutatom azokat a szöveghelyeket, amelyekben a Krónika megemlíti a magyar népet vagy a Magyar Királyságot, majd összehasonlítom ezeket más ófrancia és bizánci görög nyelvű, kortárs irodalmi és történeti művek olyan részleteivel, amelyekben szintén említésre kerülnek a magyarok. Arra kutatom a választ, miért beszél az általában Bizánc-közeli, illetve a Bizánci Birodalom utódállamait segítő magyarokról az ellenséges keresztés államok történetét megörökítő Krónika a többi korabeli – magyarokhoz közelebb álló – forráshoz képest elismerőbb hangon, dicsérőbb kifejezésekkel. Miután bemutattam a moreai eseményekben szerepet játszó magyarokat és a Krónika azon részleteit, amelyekben a szerző megemlíti őket, III. Béla leszármazottainak szerepét tekintem át. Hogyan vált a király dédunokája a Bizánci Birodalom 1204-ben történt bukása után megalakuló keresztés államok egyik leggazdagabb és legbefolyásosabb nemesévé? Hogy beszél róla a Krónika, és milyennek tünteti fel a jellemét? Milyen szerepet tölt be a műben irodalmi szempontból, és hogyan tekinthetett rá a helyi köznép? Miután áttekintettem a magyarok általános említéseit és a Saint-Omer család szerepét, kitérek a Krónika azon részletére, amelyben a szerző egy örökösödési vitát mutat be, amely szorosan összekapcsolódik III. Béla leszármazottainak nevével és sorsával. Előadásomban arra keresem a választ, milyen hűen tükrözi a Krónika ó- és újjörög közötti átmeneti, sajátosan vulgáris nyelvezete a korabeli törvények szövegét, és mennyiben változik meg mondatainak szerkezete, szóhasználata. Végül kitérek arra is, hogyan árnyalja a Krónika a tárgyalás epizódjában II. Sir Nicolas de Saint-Omer jellemét.

Liber Singularis Regularum - Fragmentumok

Lengyel Rita - Karácsony Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Jelen előadás egy római jogi kutatómunka eredményét dolgozza fel, amely megkísérli gazdagítani a római jog magyar nyelvre lefordított forrásainak körét azzal, hogy a hagyomány által Ulpianusnak tulajdonított Liber Singularis Regularum legfrissebb forráskritikai szövegén alapulva nyújtja át az olvasónak a római jog egy igen fontos gyűjteményének első teljes, önálló magyar fordítását. Maga a szöveg vegyesen tartalmaz joganyagot a személyi, családi, dologi és öröklési jog területéről, könnyű nyelvezete és magyarázatai alkalmassá teszik arra, hogy a római jogban kevésbé jártas érdeklődő olvasók is átfogó képet kapjanak a római jog császárkori állapotáról. Célunk az volt, hogy a latinról magyar nyelvre fordítás által széleskörűen elérhetővé tegyük az akadémiai közönségen túl a joghallgatók számára is az eredeti szöveget és fordítói munkánk eredményét Ulpianus művének klasszikai-filológia és római jogi szempontú elemzése által. Az előadás a Liber Singularis Regularum öröklési jogi vonatkozású fejezeteit tekinti át, az ezekből kiválasztott töredékek fordítását kommentár elkészítésével igyekeztünk érthetőbbé tenni, illetve megmagyarázni. Jelen előadás anyagát hat fejezet fragmentumaiból válogattuk össze, amelyek a végrendelettől az örökösnevezésen át a hagyományokon és a hitbizományokon keresztül a törvényes öröklésig igyekeznek felölelni az öröklési jogot. Nemcsak filológiai elemzés alá vetettük az egyes töredékeket, hanem a jogi szempontok érvényesülése mellett ókori görög és latin források bevonásával kulturális, vallási és politikai térben is elhelyeztük őket. Az előadásban a hat öröklési tárgyú fejezet egy-egy fragmentumát fogjuk kiemelni, ezek mentén mutatjuk be a római jogi primér források fordításának sajátosságait, bemutatjuk a kéziratot, valamint megvizsgáljuk a szöveg kohézióját.

Matematika - fizika

Szekcióvezető: Burcsi Péter, Vass Máté

„C” Szekció, Szombat 09:00-10:00

Kleitman egy tételének általánosítása

09:00-09:20

Nagy Kartal Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az extremális halmazelméleti problémák egyik fajtája, amikor egy n elemű halmaz részhalmazai közül akarunk minél többet kiválasztani úgy, hogy egy adott feltétel teljesüljön rájuk. Az ilyen típusú tételek közül az egyik legismertebb az Erdős-Ko-Rado tétel, amely felső becslést ad az olyan részhalmazok számára, melyben bármely két részhalmaznak a metszete nem üres. Ennek a tételnek rengeteg változata és általánosítása ismert. Közülük az egyik Kleitman tétele, melyben azt kívánjuk meg, hogy semelyik három kiválasztott halmaz metszete ne legyen üres, vagyis bármely három kiválasztott halmazra a páronkénti metszetek összege legalább 1 legyen.

A kutatásom arra a kérdésre kereste a választ, hogy mi történik akkor, ha az 1-es értéket lecseréljük egy másik számra, vagyis legfeljebb hány halmaz adható meg akkor, ha bármely három kiválasztott halmazban a páronkénti metszetösszeg legalább t , ahol t egy előre rögzített konstans. Első körben azt az esetet vizsgáltam meg, amikor az n elemű halmaz k elemű részhalmazai közül választunk ki halmazokat. Bevezettem a korábbi tételek bizonyításaiból ismert balra tolás műveletet, melynek segítségével egy felső becslést adtam $t = 2$ esetén. Alsó becslésként mutattam egy konstrukciót, és kellően nagy n esetén beláttam, hogy ez a konstrukció optimális, vagyis nem adható meg ennél több halmaz. Végezetül a nem-uniform esetet vizsgáltam meg, vagyis azt, amikor az n elemű halmaz összes részhalmazából akarunk minél többet kiválasztani. Ebben az esetben pontos értéket adtam a kiválasztható halmazok maximális számára akkor, ha a t felírható $3n - 6p$ alakban, ahol az n kellően nagy a p -hez képest.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Komplex függvénytan az egységgörön versus hiperbolikus geometria

Pigler Donát

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Azoknak, akik már valamiféle betekintést nyerhettek a komplex analízisbe, ismerős lehet az az érzület, hogy a komplex függvénytanban valójában minden igen „szépen viselkedik”. Valóban. A komplex értelemben differenciálható függvények számos meglepő tulajdonságot mutatnak, és híjával vannak a valós analízisből ismert patológikus eseteknek. Természetesen adódik a kérdés, hogy vajon átnyerhetők-e ezek a tételek a matematika más területeire is? Erre a kérdésre meggyőző választ adnak a komplex egységgörlemez „polinomjai”, a (véges) Blaschke-szorzatok, amelyek rejtélyesen megjelennek egyéb diszciplínákban is, többek között a csoportelméletben, operátorelméletben, lineáris algebrában és a geometriában is.

Nevezetes tény, hogy a komplex egységgörlemez tekinthető úgy is, mint a hiperbolikus sík Poincaré-féle körmodellje. Ebből kiindulva keresem a kutatásomban azokat a hasonlóságokat, amelyek a komplex analízis és a hiperbolikus geometria között húzódnak. A komplex sík irányítástartó egybevágósági transzformációinak szorzatához, a polinomokhoz hasonlóan a hiperbolikus síkon is karakterizálhatók a körmodell irányítástartó egybevágósági transzformációinak szorzatai, a véges Blaschke-szorzatok. Előadásomban összegyűjtöm a már korábban feltárt analógiákat, így bizonyítást adok a gyökök és kritikus pontok helyzetéről szóló Gauss-Lucas tétel hiperbolikus megfelelőjének, megmutatom, hogy az egységgörlemez holomorf függvényei approximálhatók véges Blaschke-szorzatokkal, és belátom, hogy a polinomok végtelenbeli pólusához hasonlóan megfogalmazható állítás a Blaschke-szorzatok karakterizálásához is. Végezetül felvázolok egy-két lehetséges irányt további analógiák kutatásához a komplex analízis és a hiperbolikus geometria területei között.

Mészáros Botond

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Valós rendszerek leírása során gyakran nagyszámú paramétert kell bevezetni, melyek egy része – mint később kiderül – nem járul hozzá jelentős mértékben az általunk megismerni kívánt jelenségekhez, legalábbis azon a tartományon nem, ahol vizsgálódunk. Gyakran érdemes lehet bonyolult, sokdimenziós és nemlineáris kifejezésekhez megpróbálni olyan alteret találni a vizsgálódási tartományban, amelyben az eredeti egyenlettel megegyező alakú, mégis, kisebb dimenziós összefüggéssel írható le a rendszer viselkedése, jó (vagy tökéletes) pontossággal. Jó példát szolgáltat erre a fizikai rendszerekben kiróható holonom kényszer: minden ilyen eggyel csökkenti a fázistér dimenzióit, így a megfelelő általános koordinátákra való áttérés során a fázistérbeli mozgás átparaméterezhető úgy, hogy az egy kisebb dimenziós altérbe szoruljon. Ugyanakkor, a legtöbb feladat modellezése során nem áll rendelkezésünkre olyan, adott esetben sok száz éve ismert és bevált modellezési stratégia, mint amit adott esetben egy egyszerű fizikai rendszernél alkalmazhatunk.

Munkám célja megvizsgálni, hogy lehet sokdimenziós nemlineáris kifejezésekből kiindulva meghatározni azt a kisebb dimenziós nemlineáris kifejezést, amely adott altér esetében a lehető legközelebb esik az eredeti kifejezéshez, ezek között az optimalisat megtalálni. Ehhez adott nemlineáris kifejezést különböző rendű multilineáris kifejezésekkel közelítve, majd az így kapott tagok multilinearitásának felhasználása segít a nemlinearitás ellenére is egzaktul lekövetni a lineáris leképezés hatását. Számos esetben a legnagyobb kihívás ezen alterek megtalálása, hiszen tökéletes leképezést felfoghatunk, mint (lokális) megmaradási törvény következménye, ami ténylegesen hasznos információkat hordozhat a rendszer mélyebb megértése céljával.

A kutatás a Márton Áron Szakkollégium keretein belül valósult meg

Modern filológia

Szekcióvezető: Sára Balázs

„A” Szekció, Szombat 16:00-17:00

A St. Pölten 066-os kódex kötetkompozíciójának vizsgálata a materialitás szempontja alapján

16:00-16:30

Kukri Márta Mária

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az Eötvös József Collegium Germanisztika műhelye több éve dolgozik Johannes Gerson *Opusculum tripartitum* című művének transkripcióján és szövegkiadásán. Mint azt a címe is mutatja, a mű három részből áll, melyek különböző kódexekben maradtak fenn latin, francia és német fordításban. Projektünk a német nyelvű kéziratok feldolgozására irányul. Műfaját tekintve egy traktátusról van szó, mely a 15. század elején íródott. Mivel a korban az egyháznak nagy szüksége volt a hívők életét szabályozó gyakorlati útmutatásokat adó szövegekre (D. Schiewer, Regina / Williams-Krapp, Werner (2011): *Das geistliche Schrifttum des Spätmittelalters. Vom Anfang des 14. bis zum Ende des 15. Jahrhunderts.* In: Achnitz, Wolfgang (Hrsg.): *Deutsches Literatur-Lexikon. Das Mittelalter.* Bd. 2 (Das geistliche Schrifttum des Spätmittelalters). Berlin/Boston: De Gruyter.), Johannes Gerson műve hamar széles körben ismertté vált és számos példánya keletkezett. A St. Pölten 066-os kódexben a mű második és harmadik része olvasható. A kötetben található kézirat feldolgozása során arra lettünk figyelmesek, hogy az *Opusculum tripartitum* két része közé két gyónási útmutató ékelődik: Thomas Peuntner *Beichtbüchlein* című műve, illetve egy névtelenül ránk hagyományozódott *Beichtspiegel*, azaz gyónási tükör. Kutatásom során ezt a négy szövegből álló korpuszt vizsgáltam, előtérbe helyezve a szövegek sorrendiségének kérdését. Meglepő lehet ugyanis, hogy az *Opusculum tripartitum* két része nem közvetlenül egymás után következik, ráadásul Thomas Peuntner műve és az anonim gyónási tükör között kézváltás is megfigyelhető. A jelenség kapcsán felerül a kérdés, hogy beszélhetünk-e a másoló vagy a szerkesztő által érvényesített kötetkompozícióról, vagy pedig más oka lehet a szokatlan sorrendnek. Előadásomban a kérdést a materialitás szempontjából közelítem meg. Kifejtem a két kézírás jellemzőit, melynek során kitérek nemcsak a betűformák leírására, hanem a kódex különféle díszítőelemeire, a diakritikai jelekre, az ívszámozásra, illetve mindezek jelentőségére a szövegek sorrendiségének indoklása

szempontjából is. Mindemellett a mikrofilológiai vizsgálat jelentősége mellett érvelek a kötetkompozíciót célzó vizsgálatok során, illetve megkísérlem időben és térben elhelyezni a korpusz szövegeit.

Az előadás az ÚNKP-20-2 pályázat támogatásával készült.

„Schreiben's einen schönen Artikel!” Koch Valéria Neue Zeitungba írott cikkeinek vizsgálata

16:30-17:00

Csigó Ábel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Koch Valéria (1949 – 1998) a magyarországi német irodalom szimbolikus alakja, a svábság kultúrájának meghatározó jelensége, aki legnagyobb nemzeti kisebbségünk irodalmát európai színvonalra emelte. Tragikusan korán bekövetkezett haláláig több német és magyar nyelvű verseskötetet, egy magyar nyelvű meseregényt, számos esszét és fordítást publikált, műveivel Magyarországon és külföldön egyaránt elismerést szerezve.

Az előadásban bemutatni kívánt szakdolgozati kutatásomban nem Koch költői munkásságával, hanem korábban nem kutatott újságírói tevékenységével foglalkozom. Koch 1973 és 1981 között a Magyarországi Németek Demokratikus Szövetségének lapjánál, a Neue Zeitungnál [Új Újság] tevékenykedett szerkesztőként és riporterként, és több magyar nyelvű lapba, köztük a Népszabadság és a Magyar Nemzet hasábjaira is írt cikkeket, 1981 után pedig tíz éven át Hungarian Trade Journal c. hetilapnál dolgozott.

Dolgozatomban az íróő Neue Zeitungba írott német nyelvű cikkeket vizsgáltam, a korpusz nagysága miatt a portré műfajú szövegekre szűkítve a kutatást. A vizsgálat legfőbb kérdései a svábság (ön)reprezentációira vonatkoznak. A szövegeket arra való tekintettel vizsgálom, hogy milyen képet mutatnak egyrészt követendő mintaként és példaként a magyarországi németiségnek, és hogyan reprezentálják azt kifelé, mint modern, és a „szocialista” Magyarországra mintaszerűen illő kisebbséget.

Ezen felül kutatásomban szerepet kapnak a szövegek műfaji sajátosságai és a portrék lehetséges párhuzamai az NDK-ban kifejlődött és elterjedt ún. Protokoll-Literatúrral, amely a dokumentarista irodalom sajátos változata volt, melyben interjúkat és egyéb szóbeli megnyilvánulásokat egybemontírozott, monológyszerű formában adtak ki, kísérletezve az újságírás formai kereteivel, és megkérdőjelezve az

irodalom és újságírás határait. Mivel Koch egyrészt maga is művész volt, és – tekintettel a munkakapcsolatokra az NDK-s lapok és a nemzetiségi sajtó között –, ismerhette a műfajt, ennek a párhuzamnak a vizsgálata cikkeinél gyümölcsöző lehet.

Orientalisztika

Szekcióvezető: Csibra Zsuzsanna

„A” Szekció, Péntek 09:30-10:30

„Az égen nincs két nap a földön nincs két király” - A nacionalizmus mint biztonsági kockázat a kínai politikában 09:30-10:00

Kiss Renáta Lilla

Eötvös Loránd Tudományegyetem , Eötvös József Collegium

A dolgozatomban célja választ adni arra a kérdésre, hogy milyen biztonsági konfliktusokba sodorhatja Pekinget a kínai nacionalizmus. A témával foglalkozó szakirodalom szerint az utóbbi évtizedekben Kínában egyre inkább erősödik a nacionalizmus, amit a kutatók összefüggésbe hoznak Kína egyre határozottabb nemzetközi fellépésével. A városi középosztály megnyilvánulásai egyre agresszívebbek, és bizonyos eseményekre az általuk megfelelőnek tartott reakciót várják el a kínai vezetéstől, ami konfliktusokba sodorhatja Kínát. A kutatási kérdést szövegelemzéssel vizsgálom, olyan biztonsági diskurzusokat elemezve, amelyek ok-okozati összefüggésben állhatnak a kínai vezetés politikai kommunikációjával és a nacionalista közvélemény szélsőséges tevékenységeivel. Kínában nem készülnek hivatalosan elfogadott nacionalizmust vizsgáló hiteles adatok és felmérések, ezért a nacionalizmus emelkedését és annak esetleges biztonsági kockázatát az online térben megjelenő társadalmi megnyilvánulásokkal fogom elemezni. Ennek operacionalizálását aszerint végzem, hogy a kínai vezetés politikai kommunikációjában megjelenő tartalmak és a kínai a nacionalista csoportok interneten fellelhető tevékenységei között, milyen ok-okozati kapcsolatra lehet következtetni. Kitérek a szélsőséges nacionalista bércommentelőkre is, akik megbízások alapján indítanak el agresszív nacionalista diskurzust, annak okán, hogy felhergeljenek és akár tettelegességre is rávegyenek kínai nacionalista állampolgárokat. Kutatásom aktuális kérdéssel foglalkozik, ugyanis a kutatók számos különböző álláspontot fogalmaznak meg arról, hogy mennyire jelentenek veszélyt a nemzetközi kapcsolatok tekintetében a Kínában fokozódó nemzeti érzettel és a nacionalizmussal összefüggésbe hozható esetleges katonai konfliktusok. Munkám megerősíti az ezzel kapcsolatos álláspontokat, miszerint az egyre növekvő kínai nacionalizmus egyre inkább konfliktusokba sodorhatja Kínát, ugyanakkor eredményeim megerősítik azokat a feltételezéseket, amelyek szerint az erősödő kínai nacionalizmus közel sem annyira drasztikus.

Középkori pokolképzetek Kínában: Mulian pokoljárásának története

Papp Judit

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A buddhizmus Kínába az időszámításunk elején érkezett. Kezdetben nem örvendett túlzott népszerűségnek az új vallás, a hagyományos bölcseletek igencsak perifériára szorították. Azonban néhány évszázaddal később, a Tang-dinasztia (618 – 907) idején már virágzott a buddhizmus mahájána ága. Az új nézetek elfogadásához a buddhizmus mindent magába olvasztó természetén kívül szükség volt külső körülményekre és belső változtatásokra is. Előadásom során ezeket a tényezőket vizsgálom tüzetesebben, különös hangsúlyt fektetve a félelempásztorációs eszközökre.

A Középső birodalom az Északi és déli dinasztiák korára (317 – 589) széttagolódott. A nomád népek betörései, és a kisebb királyságok harcai sok keserűséggel jártak. Ebben a reménytelen helyzetben hozott vigasztalást a szenvedéssel teli lét-forgatagból kiutat ígérő buddhizmus.

Kínában központi szerepet töltött be az ősök tisztelete, illetve a család fenntartásának fontossága. A taoisták és konfuciánusok egyik fő érve a buddhizmussal szemben a gyermeki kötelezettségek elhanyagolása volt. Ugyanis aki belépett a szanghába, családját elhagyta, vérvonalát nem folytathatta. Azonban az egyre népszerűbbé váló yülanpen ünnep alatt a buddhista szerzeteseknek központi szerep jutott. Ők voltak az egyetlenek, akik csökkenteni tudták az elhunyt felmenők szenvedéseit a poklokban, adományok fejében.

Azt, hogy milyen fajta szenvedések lehetségesek a pokolban, a legrészletesebben a Mulian megmenti anyját a pokolból című bianwen szemléleti. Buddha tanítványa szemtanúja a legfájdalmasabb szenvedésnek, miközben szülőanyját kutatja. Előadásom során a dunhuangi kéziratok között fellelt szövegeket vizsgálom, Kalmár Éva fordítására támaszkodva.

Mulian kultusza a mai napig létező jelenség Kínában, irodalmi művek és operaelőadások formájában pedig a populáris kultúra részét képezi. A hagyomány eredetének, és változásának ismerete egy lépéssel közelebb vihet minket a kínai gondolkodásmód megértéséhez

Színháztudomány - nyelvészet

Szekcióvezető: Deres Kornélia

„C” Szekció, Péntek 15:00-17:00

Végre is egy férfi, aki nem férfi” A maszkulin szereptípusok nyelvi jellegzetességei Bródy Sándor Tímár Liza című darabjában

15:00-15:30

Kovács Dominik

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az elmúlt években folytatott kutatásom középpontjában Bródy Sándor drámairodalma állt. Az általam vizsgált négy mű, A Dada (1902), A tanítónő (1908), a Tímár Liza (1914), A szerető (1917) számtalan motivikus tematikai összefüggést mutat: a cselekményük általában az analitikus dráma szerkezetét követi, a dramaturgiájukban kulcsfontossága van az újjáéledő traumakulturális hálózatnak ezzel pedig egyértelműnek látszik az ibseni strindbergi „klasszikus modernséggel” való rokoníthatóság. Jelen előadásom a Tímár Lizát elemzi, azt az „erkölcsrajzot”, amely talán a legmerészebb probléma-felvetésű mű a felsoroltak közül. A szerző ezúttal nem egzotikus vidékeket, távoli társadalmi rétegeket választott a darab cselekményének miliőjéül (A Dada és A tanítónő a vidéki Magyarország egy-egy emblematisztikus tájegységét, a felvidéki zsellérfalvakat és a gazdag Bácskát idézi, A szerető az Osztrák Magyar Monarchia főnemesi rétegét), hanem a korabeli közönséggel homogén budapesti (nagy)polgárságot, vállalva ezzel a botrány kockázatát. De milyen attribútumokkal rendelkezett ez a Bródy korában meglehetősen friss és nehezen kategorizálható réteg? A színmű karakterológiai összetettsége megragadható Bródy Sándor szociografikus ábrázolásmódjában. A történet címszereplője egy a zsidó hitről a katolikus hitre tért nagypolgári család sarja. Azonban hiába az anyagi stabilitás, a lány nehezen talál a státuszának megfelelő udvarlót nemesi pedigre nélkül. Rohn S. Tivadar személyében az apai szerepkör reprodukálódik. A fiatalember az öreg Tímár munkatársa, azzal az alig titkolt szándékkal közeledik a lányhoz, hogy így erősítse meg önnön pozícióját az üzleti szférában. Liza a lázadás gesztusával utasítja el a férfit, s fogadja az olasz nemesi családból származó Capriera Kunó gróf udvarlását, akinek ugyanakkor az öröklött rangján kívül nincs számottevő vagyona. A Liza által túlromantizált szerelmi idill csúfos véget ér: a lány tudomására jut, hogy Kunó

elsősorban a vagyonszerzés motiválja. Kiábrándultságában és csalódottságában „veteti el magát” a pénzzel és ranggal nem rendelkező házi orvosával. Előadásomban ennek a Liza által udvarlóként kategorizált három férfinak a megszólalásait elemzem, különös tekintettel a három pontos megakadás-jelenségekre, amelyek a hipotézisem szerint az elfojtásnak, az indulat visszaszorításának a retorikai jelölőjeként funkcionálnak a szövegben.

(AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM
ÚNKP-20-2-I-ELTE-675 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG
PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS
ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.)

**„Királynőm szíve egy szörnyért hevül” Az emberábrázolás
komikumának azonosságai a Szentivánéji álom Zubolya és a
Csongor és Tünde Mirígye között**

15:30-16:00

Kovács Viktor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A kutatásom jelen szakaszában Vörösmarty Mihály Csongor és Tündéjének, illetve William Shakespeare drámairodalmának az összehasonlításával foglalkozom. A Csongor és Tünde mitológiai apparátusa több szereplőn keresztül is analogikusnak tűnik a Szentivánéji álom alakkultúrájával. A legjelentősebb párhuzamot nyilvánvalóan az intrikus Mirígy és a shakespeare-i tündérkomédia légies szelleme, Puck figurája között feltételezem. Ugyanakkor mint az a Csongor és Tündét elemező írásokból kiderül Vörösmarty Mihály filozofikus mesedramája mind az alakábrázolásában, mind pedig a cselekményvezetésében egy igen széleskörű motivikus utalásrendszerrel bír, a szereplők jóval összetettebbek, mint a kor tündérbohózatainak hasonló státuszú alakjai. A Csongor és Tünde Mirígye nemcsak a démonikus szférához tartozó Puckkal, illetve Oberon tündérkirállyal mutat összefüggéseket, mint azt a vizsgálat korábbi szakaszában már ismertettem. A mohósága, az eszményi világ iránti érdeklődése Zubollyal, a Szentivánéji álom bohókás mesterlegényével is rokoníthatóvá teszi az alakját. Előadásomban ezt a karakterológiai párhuzamot szándékozom bemutatni. A rövid hatástörténeti kitérő után, amelyben Vörösmarty drámaírói fejlődésének és a shakespeare-i hatásnak a találkozását ismertetem, a

két szereplő megszólalásainak szoros olvasással történő elemzésére kerül sor. Hipotézisem szerint az eszményi szféra iránti vágyakozás mind Mirigy, mind pedig Zuboly esetében az alapvetően anyagi természetű boldogság hiányából származik, bár sokat beszélnek róla, valójában vizualizálni is képtelenek az áhított Tündérországot, Üdlakot. A cselekmény végén mindketten pontosan abba a pozícióba jutnak vissza, amelyből elszabadulni szerettek volna. Hiába a rövid életű kaland a tündérbirodalom királynőjével, Zuboly ugyanaz a hétköznapi iparoslegény marad, aki volt. Mirigy pedig a hársfalyukba száműzve, megkötözve várja a felszabadítóját akárcsak az első felvonás első jelenetében.

(AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM
ÚNKP-20-2-I-ELTE-670 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG
PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS
ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.)

Kárpáti újra - szöveg és színészi jelentésteremtés

16:00-16:30

Bánkuti Csenge

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kutatásom a „Kárpáti-módszer” (a Kárpáti Péter által kidolgozott és gyakorolt, rögtönzéseken alapuló színészvezetési és írói-rendezői technika) lenyomataként létrejött szövegeket vizsgálja. Középpontjában ezek újraolvasása áll, illetve arra keres választ, hogy ezen improvizációkból létrejött drámák alkalmasak-e szöveg-alapanyagnak, milyen mértékben függetleníthetők a konkrét előadási helyzettől, és mennyire dolgozhatók fel újra, szabadon. A pandémia következtében előtérbe került és képlékenyvé vált a színházi jelenlét problémája. A különböző módon megvalósított online színházi formák megkérdőjelezik, ami eddig többé-kevésbé evidensnek tűnt: hogy mitől alakulhat ki egy színházi atmoszféra, és ez mennyire függetleníthető a személyes jelenléttől. Ebben a közegben a Kárpáti-kihívás felveti azt a kérdést, vajon mi szükséges ahhoz, hogy megmaradjon e szövegek spontaneitása; mennyire befolyásolja magukat a szövegeket az eredeti improvizációs forma színészeinek habitusa, személyes jelenléte. Empirikus kutatásom kiindulópontja tehát egy kísérlet, ami Kárpáti munkáján alapul. E kísérlet első lépése egy lehetséges módszertan kialakítása. Kárpáti Péter A pitbull cselekedetei című, e módszerrel kialakított szövegét alapul véve

kérek fel különböző nemű és korú színészeket egy olvasópróbára. A színészi jelentésteremtés, szerepértelmezés folyamatát semmiféle megjegyzéssel, reflexióval nem áll szándékomban befolyásolni, jelenlétem nem több, mint a folyamatot nyomon követő megfigyelőé. A szerepértelmezés teljes egészében a színészekre hárul majd. Célom, hogy megtaláljam azokat az elemeket a szövegben, amelyekhez a módszerrel kapcsolatos kérdésfelvetéseim kapcsolhatók, s végeredményben választ kapjak arra a kérdésre, hogy a szövegek újraolvasása során mi az, ami ismételten ugyanazt vagy közel ugyanazt a drámai közeget képes létrehozni.

16:30-17:00

Morfofonológiai mintázatok elsajátításának vizsgálata

Ugrin Bálint József

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Jelen kutatás a nyelvi elemekhez kapcsolódó kategorizációs folyamatokat vizsgálta oly módon, hogy azokat mint fonológiai sorozatokat vette figyelembe. A kutatás középpontjában a prototípuselmélet kiterjesztése állt a nyelv elemeire, melyek mentális reprezentációkként a korábbi kutatások alapján hasonlóan viselkedhetnek, mint a vizuális ingerek, illetve az amodális fogalmak. A kutatás empirikus vonalát egy mesterségesnyelv-elsajátítási paradigmára épülő kísérlet jelentette, melyhez a felhasznált fiktív nyelvi ingeranyag meghatározott paraméterek szerint lett generálva, így biztosítva, hogy a résztvevők által észlelt nyelvi elemek prototípusközpontú kategóriákba rendeződjenek. Ennek megfelelően a résztvevők a kísérlet tanító szakaszában két prototípus köré szerveződő hálózattal találkoztak, melynek hatását a tesztfázisban a nyelvi ítéletekhez hasonló döntési mechanizmussal lehetett mérni. A kísérleti paradigma a magyar nyelv fonológiai, fonotaktikai és morfológiai tulajdonságait figyelembe véve lett kialakítva, azonban a kiválasztott jelenségek általános jellege nem feltétlenül korlátozza az eredmények érvényességét a magyar nyelv percepciójára. Az előzetes hipotéziseknek megfelelően a kialakult hálózat kimutatható jelentőséggel bírt a későbbi viselkedéses válaszokban annak ellenére, hogy a tanítás folyamat csak távoli példányokkal történt, azaz a kialakult belső struktúra meghatározó szereppel bírt az általános emlékezeti hatások mellett. Az eredmények alapján feltételezhető, hogy a személyek a szavak mentális reprezentációit egy prototípus köré szervezik meghatározott körülmények között.

„AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-20-1
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI

KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT
SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

Társadalomtudomány - Politika és diplomácia

Szekcióvezető: Dr. Németh Renáta

„A” Szekció, Péntek 16:30-18:30

16:30-17:00

Az USA billegő államai a 21. századi elnökválasztások tekintetében

Csontos Anita

Debreceni Egyetem

Minden negyedik évben meghatározásra kerül egy tucat olyan amerikai állam, melyek a médiafigyelem középpontjába kerülnek annak okán, hogy döntő szerepet játszhatnak a győztes elnökjelölt által megszerzett szavazatok tekintetében. Ezek az úgynevezett billegő államok mindkét nagy párt - a Republikánusok és a Demokraták - számára különösen fontosak a kampány időszakban, pontosan azért, mert egyik pártnak sincs ott stabil szavazóbázisa, így bármelyik megszerezheti ezen államok elektori szavazatait a választás napján. Habár a billegő államok száma csökkenőben van, a különböző kategóriákba sorolható egyéni billegő szavazók száma viszont folyamatosan nő, így jelentőségük is egyre komolyabb, ezért az elnökjelölti kampányok forrásaik többségét ezeknek az államoknak, illetve szavazóknak szentelik, habár ennek valós jelentősége a szavazói részvétel tekintetében erősen megkérdőjelezhető. Kutatásom nem csak a billegő államok koncepcióját és elnökválasztásban betöltött szerepét vizsgálja, hanem ezen államok kapcsolatát a folyamatosan változó amerikai elektori tájképpel is a népességváltozás és az ideológiai polarizáció okán. Továbbá fontos figyelembe venni azt a folyamatot és kritériumrendszert, amelyben a billegő államok meghatározásra kerülnek. Emellett megvizsgálom a 21. századi elnökválasztások fontos kérdéseit a szavazói döntések szempontjából, és összefüggéseket keresek ezen problémák és a billegő szavazók viselkedése között. Természetesen a legutóbbi, 2020-as elnökválasztás kiemelkedő szerepet tölt be kutatásomban.

Szücs Lotti

Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Magyar Zoltán Szakkollégium

Kötődés vagy bosszúvágy? Ez a kérdés, ami felmerül bennem a 2020-as örmény-azeri háború kirobbanásának okainak, indokainak elemzése során. 2020. szeptember 27-én az örmény kormány szükségállapotot hirdetett, így az azeri konfliktus határháborúvá változott. A kutatásom során a nemrégiben történő a hegyi-karabahi konfliktus kapcsán különböző szakirodalmakat dolgoztam fel. Hogyan jutott el Hegyi-Karabah 1988-ban kezdődő Örményország társadalmi válságtól addig, hogy a nemzetközi közösség hivatalosan Azerbajdzsán új állama részeként ismerte el az enklávét? Mindezt az örmény identitású lakosság a területhez való kötődésükre, a jelenlegi etnikai viszonyokra és a történelmi hagyományokra hivatkozva akarják a jogukat érvényesíteni Azerbajdzsánnal szemben. Az azeri nép ragaszkodása Hegyi-Karabahhoz a bosszúvágyból fakad, ugyanis erősen érzik még az 1988 és 1994 között lezajlott hegyi-karabahi háború okozta sebeket: egymillió menekült és több tízezer halott azeri emléke, valamint a nemzetközileg elismert területeiknek 20 százalékanak elvesztése. Emellett meg kell említeni a konfliktus lehetséges globális terjeszkedését is: Törökország Azerbajdzsánt, míg Oroszország Örményországot támogatja. Vajon a szövetséges országok és a militarista erők nagysága mennyire befolyásolja a hosszú éveken keresztül tartó ellenségeskedés végső kimenetelét? Felvetődik a gondolat, hogy valójában a konfliktusok alapja az etnikai különbségek vagy a területszerzés? Vagy csak egy nemzetközi szinteken mozgó, katonai szövetségeket megmozgató nyílt konfrontációval végződhet ez az eseménysorozat? Előadásomban e kérdéseket taglalva próbálom felfedni a múltban történő események kihatását a mostani konfliktusban veszteséget szenvedő „itt és most” élő emberek helyzetét.

17:30-18:00

Magyarország és Lengyelország diplomáciai kapcsolatai 2010 -2020 között

Tamás Szintia

Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Magyary Zoltán Szakkollégium

A kutatások azt mutatják, hogy az elmúlt évtizedekben Magyarország és Lengyelország diplomáciai kapcsolatát jelentős mértékben meghatározta a bővítés politika, valamint az energia politika kihívásai. Elsősorban a bővítés politika emelhető ki, amelyben a két ország irányvonala eltérő, míg Magyarország a nyugat-balkáni bővítést helyezi előtérbe, addig Lengyelország az Ukrajnával való kapcsolatát tekinti prioritásnak. Magyarország számára kiemelkedő jelentőséggel bír a határon túli magyarok helyzetének javítása és megerősítése. Ezzel szemben Lengyelország a bővítéspolitikát a Keleti partnerség koncepciójába látja. Összességében elmondhatjuk, hogy a két ország az Európai Unió további bővítése mellett foglal állást. Másodszor pedig az energia politikát illetően fontos megemlíteni, hogy a két ország eltérő földrajzi adottságokkal rendelkezik. Így ez nagy hatással van az energia politikában tett céljaikra és együttműködéseikre. Lengyelország e tekintetben az elmúlt években Norvégia irányába nyitott, akivel együttműködéseket és megállapodásokat kötött a biztosabb gázellátás érdekében. Magyarország óvatosan kritikus politikát folytat Oroszországgal szemben, hiszen hatalmas az orosz gázellátástól való függőség az országban. Bár Magyarország és Lengyelország eltérő politikát folytat az energiát illetően, mindkettő közös érdeke, hogy az orosz gázellátástól diverzifikálódjon.

18:00-18:30

Az albán külpolitikát determináló faktorok és Albánia regionális céljai

Erdős András Patrik

Budapesti Corvinus Egyetem

Albánia általában háttérbe szorul Koszovó mellett, amikor az albánok kurrens helyzete a tárgyalt téma. Pedig az „anyaország” elemzése nélkül az albánság, mint diaszpóra-nemzet helyzete nehezen érthető, s a Nyugat-Balkán kisállami környezetében nagyobb súlyt is képvisel a szakadár „kistestvérnél”. Másképpen fogalmazva, Albánia nélkül nincs tartós megállapodás a térség számos etnikai feszültségét illetően. Előadásomban azt szeretném ennek megfelelően röviden elemezni, milyen külpolitikát követ Albánia. Ehhez egyfelől szükséges felvázolni, milyen körülmények

determinálják Albánia geopolitikai orientációját, mik azok a(z) elsősorban gazdasági) szükségszerűségek, amelyeket egy mindenkori albán politikai vezetésnek muszáj szem előtt tartania. Másfelől Edi Rama miniszterelnök jelenleg regnáló – és feltehetően az áprilisi választások után is hivatalban maradó – kabinetjének nemzetközi orientációját, törekvéseit is érdemes bemutatni. Külön érdemes hangsúlyozni Albánia céljait a kisebbségvédelem, kisebbségpolitika területén, ugyanis Koszovó mellett még négy másik államban (Montenegró, Szerbia, Észak-Macedónia, Görögország) élnek kisebb vagy nagyobb számban albánok. A jelen mellett a múlt is fontos szereplője ennek a politikának, ugyanis Albánia is számon tart történetében egy etnikai tisztogatást, az úgynevezett çam albánok 1944-es szisztematikus elűzését Görögország területéről. Ennek nemzetközi elismertetése is fontos célja Tiranának. Bővebben a fentiek mellett még az úgynevezett Mini-Schengen kezdeményezést tervezem részletebben elemezni. Albánia, Szerbia, Észak-Macedónia és Koszovó legújabb közös regionális kezdeményezése ugyanis sok – nem ritkán cinikus – kritikát váltott ki az európai közösségből, és a Nyugat-Balkánon sem osztatlan a népszerűsége. De pontosan miről van szó és mit remélhet tőle Albánia?

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-20-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI
KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT
SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.

Társadalomtudomány - Tudás és társadalom

Szekcióvezető: Dr. Bozsonyi Károly

„C” Szekció, Péntek 10:00-12:30

10:00-10:30

Gondoskodás és fizetett munka konfliktusa egyedülálló anyák életében

Szabó Sára

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Angelusz Róbert Társadalomtudományi Szakkollégium

Előadásom témája a fizetett produktív munka és a fizetetlen reprodukzív munka konfliktusa kisgyerekes egyedülálló anyák életében. A kérdésre úgy tekintek, mint a gondoskodási válság egyik elemére, és egyedülálló anyákkal készült interjúimmal azt vizsgálom, hogy hogyan élik meg ezt a konfliktus.

A gondoskodási munkák társadalmunk működéséhez alapvetően szükségesek. Ide tartozik a gondoskodás fizetett szférája (egészségügy, oktatás, szociális szektor) és fizetetlen szférája (háztartási munkák, gyereknevelés, idősgondozás). A jelenleg működő neoliberális kapitalizmusban az állam folyamatosan vonul ki a fizetett gondoskodás finanszírozásából, a gondoskodási terheket egyre inkább a családokra és azon belül a nőkre hárítja. A dolgozó nőkre kettős teher hárul: egyszerre a fizetett munka és a gondoskodás terhei. A gondoskodási munkák jelenlegi nemi, osztály és transznacionális egyenlőtlenségeken alapuló igazságtalan és fenntarthatatlan elosztását a gondoskodás válságának nevezzük, amire mint a jelenlegi kapitalizmus válságának egy elemére tekintek. Úgy látom, a gondoskodási deficit egyre hangsúlyosabban tematizálódik a magyar tudományos és közéleti diskurzusokban is, különösen a koronavírus okozta válság mutatott rá erre élesen.

A gondoskodás válsága szempontjából különösen nehéz helyzetben vannak a kisgyermekes egyedülálló anyák, akiknek egyszerre kell betölteniük az anya és az egyedüli családfenntartó szerepet is. Az ő feladatuk a gyereknevelés, a házimunka, esetlegesen az idősgondozás is, miközben többszörösen hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon mint gyermeket nevelő nők. Az állam családpolitikájának, mely a házasságon alapuló hagyományos családmodellt propagálja, nem kiemelt területe az egyedülálló családok támogatása, miközben a gyermekes háztartások közül az egyik legsérülékenyebb csoport az egyszülős háztartások. Előadásomban kisgyerekes

egyedülálló anyákkal készült interjúkból az ő személyes tapasztalataikat vizsgálom, hogy hogyan jelenik meg életükben a fizetett munka és a gondoskodás konfliktusa.

A deszegregációs doktrína és a küldetéstudat-logika küzdeme – A Huszár-telep szegregációs ügye

10:30-11:00

Hajas Tamás Boldizsár

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bibó István Szakkollégium

Az előadás a jogalkalmazásban és joggyakorlatban megkövetelt formalizmussal és a doktrinális (dogmatikus) jogtudománnyal szemben fogalmaz meg kritikát a közelmúlt egy felsőbbírószági esetének elemzése által. A nyíregyházi Huszár-telepen nyitott görögkatolikus általános iskola szegregációs perét lezáró határozat (Pfv.IV.20.241/2015/4.) szövegének elemzésén keresztül feltárásra kerül az alperesi és a felperesi oldal, illetve a Kúria ítéletének érveképlete. Az érvekből kirajzolódik két Robert M. Cover-i értelemben vett narratíva: a felperesi oldalon a jogvédő szervezet „deszegregációs doktrínája” és az alperes egyház által képviselt „küldetéstudat-logika”. A két narratívát felépítő elköteleződések és alapvetések egymással szembenállnak, markánsan eltérnek, s így az ügy valóságát másképpen értelmezik – jogellenesként vagy jogszerűként. Ezek a narratívák a társadalmi (politikafilozófiai, erkölcsi) viták narratívái is, amelyek a jogalkotás folyamatában explicit módon jelennek meg, a jogalkalmazás során azonban – a jogi érvelésben – implicit módon. Mélyben meghúzóódó jellegük miatt az értékek közti konfliktusok újratermelődnek s így az ítélet nem mechanikusan meghozott objektív eredmény, hanem értékválasztás lesz. Mindezt a jogintézményekben, jogszabályokban rejlő meghatározatlanság, a jogértelmezés fogalomalkotó jellege és a jogalkalmazás emberi mivolta teszi lehetővé. A szabályok, ahogyan az esetet felépítő tények is, önmagukban nem bírnak jelentéssel, a jogalkalmazást végző reflexióján keresztül nyernek adott értelmet. Az elemzés alapjaként szolgáló esetben a központi kérdés a jogellenes elkülönítés (szegregáció) fogalmának meghatározása a vallásszabadság és a szabad iskolaválasztás fogalmaihoz való viszonyulásán keresztül. Az előadás bemutatja, hogy a Kúria önálló narratívát hoz létre ezen fogalmak adott felépítésével, meghatározott értékek iránti elköteleződései által.

Az oktatáspolitikai átfogó elemzése a kormányzás egyes teljesítményértékelési szempontjai alapján

Bagi Nikolett Dóra

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Az oktatáspolitikai fejlődése szorosan összefügg a tudás és az iskolai oktatás kapcsolatával. A színvonalas tudás eléréséhez nélkülözhetetlen az oktatás szerepe. A szerző ezt felismerve, a kormányzatok oktatáspolitikát érintő intézkedéseinek jelentőségét vizsgálja meg. A kutatási témával összefüggően, bemutatásra kerül a jó kormányzás két modellje, hiszen a modellek megléte fontos gyökerét képzik a későbbi témakifejtésnek. Ezt követően a kormányzás teljesítményének értékelésére megalkotott nemzetközi indikátorrendszerek kerülnek bemutatásra, úgy, mint az Egyesült Nemzetek Szervezetének Fenntartható Fejlődési Céljai, az Európai Unió Európa 2020 célkitűzései, vagy a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet különböző körképei. Ezen mutatók az egyes országok kormányzatának teljesítményének értékelésére szolgálnak. A különböző nemzetközi szervezetek számos mérési területet alakítottak ki, azonban ezek közül jó néhány meg is egyezik. Erre tökéletes példa az oktatás, rámutatva annak kiemelt jelentőségére. A szerző az említett nemzetközi szervezetek indikátorrendszerei közül a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) nemzetközi felméréseinek adatait vizsgálja. Az előadásban bemutatásra kerül az OECD legfrissebb Oktatási Körképe (annak 6 indikátora), valamint a PISA nemzetközi felmérés legfrissebb eredménye. A szerző hipotézise, hogy az Oktatási Körkép hatás-, illetve eredmény indikátorai, valamint az állampénzügyi ösztönzők szoros kapcsolatban állnak a PISA felmérés eredményeivel, s korreláció mutatható ki közöttük. A szerző úgy véli, hogy azon országok, amelyek oktatási ráfordításai magasak, a PISA felmérésben erős teljesítménnyel rendelkeznek, így azon országok, amelyek oktatási befektetései alacsonyak, a PISA felmérésben is gyengék. További feltételezés, hogy a PISA felmérésben jól szereplő országokban a foglalkoztatási arány magas, illetve a jövedelemelőny az egyes oktatási szintek között jelentős. Mindezek alátámasztására vagy megcáfolására a szerző öt országban vizsgálja meg a fenti mutatókat, Magyarországhoz viszonyítva. Így feltárásra és összehasonlításra kerülnek a magyar, a norvég, az olasz, a luxemburgi, illetve a szlovák kormányzat oktatásba történő inputjai, majd a PISA felmérés eredményei, mint azok „outputjai”. Így átfogó képet kapva arról, hogy az egyes országok által az oktatásba való befektetés milyen mértékben térül meg.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2-II-NKE-105 kódszámú Új

Az interneten túl - Nyomtass te is! a kinyomtatott internet 11:30-12:00

Horváth Kata

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Jelen társadalmunkat alapjaiban határozza meg az információk, a tudás felértékelődése, valamint a médiafogyasztási szokásaink folyamatos változása. A média innovációival való lépéstartás ma már elengedhetetlen a társadalmon belüli érvényesüléshez és az aktív létezéshez. A média fejlődésének követéséhez szükséges erőforrások azonban nem egyenlően hozzáférhetőek minden egyén számára. Dolgozatomban ennek az egyenlőtlenségnek a mibenlétét szeretném bemutatni, egy magyar nonprofit kezdeményezést, a Nyomtass te is! újságot felhasználva. Kutatásomat a posztinternet társadalom, illetve a médiaszegénység elméleti tradíciójába szeretném elhelyezni, a digitális egyenlőtlenségek kultúralista megközelítését felhasználva. A médiaszegénység fogalmát két új kategóriával szeretném kiegészíteni, a generációs- valamint demográfiai médiaszegénységgel. Az elmélet pontosabb bemutatására a Nyomtass te is! példáját szeretném felhasználni. A jelenlegi magyarországi médiahelyzet alaposabb vizsgálata egyértelművé teszi, hogy a kritikai, objektív médiumok és hírek fogyasztásához elengedhetetlen egy magasabb kulturális, illetve gazdasági tőke. Az ezzel nem rendelkezők osztályhelyzetük miatt nem tudnak lépést tartani a média folyamatos fejlődésével és újításával, ezáltal még inkább perifériára szorítják magukat. Ezt hivatott a posztinternet elvein működő Nyomtass te is! kezdeményezés enyhíteni. Dolgozatom gerincét egy több részből álló, egyszerre kvantitatív és kvalitatív adatokkal dolgozó kutatás adja, melynek legfontosabb elemei véleményem szerint az aktív, illetve passzív résztvevőkkel készített strukturált, valamint félig strukturált interjúk. Annak érdekében, hogy teljes összképet kaphassak az általam vizsgált témáról, a kutatáshoz tartozó empirikus anyagot a dél-magyarországi Tótkomlósra és a városhoz tartozó mutációkra szűkítettem.

Nagyobb érzelmi bevonódás: nagyobb felelősségérzet? – Iskolajogi attitűdök esettanulmányok mentén

Kormos Kevin

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Ahogy Fukuyama (2020) kiemeli, a társadalmi és gazdasági változások dinamikája olyan nagymértékűvé vált, hogy a korábban biztosabbnak érzett jogi és erkölcsi kérdések közti határ ma elmosódottabbnak tűnhet. A Dewey (1940) programjában megjelenő kreatív-demokratikus elképzelés úgy magyarázza a demokrácia releváns értékelését, miszerint a demokrácia ellenségeit csak akkor lehet legyőzni, ha az egyéneken személyes attitűdöket hozunk létre. A demokrácia tanulási folyamat, amelyben eltérő háttérrel rendelkező egyének minden kisebbségtől függetlenül meg tudják élni a jogaikat, értékeik képviselve vannak. A demokrácia keretrendszerében azonban Dewey a kreativitást előremutatónak tartja, kiáltványában a kreatív demokrácia az előttünk álló feladat. Kutatásom az iskolai jogok kapcsán előkerülő kreatív demokráciát keresi két fázisban. Az első kérdőív tanárok és tanárjelöltek körét célozza meg, általános jogtudatosságot (Fekete, 2016) és témaérzékenységet vizsgálva. Ez a köznevelésben dolgozók jogait vizsgálja. A második fázisban az esetelemzések mentén szerveződő kérdőívet fókuszcsoporthoz töltötték ki: egy fővárosi gyakorlóiskola 10 tanára és diákja, továbbá egy nem fővárosi technikum és szakiskola 10 tanára és 10 diákja. A kitöltő diákok egy korosztályba tartoznak, a tanárok pedig mind közismereti tárgyat tanítanak. A kutatás tanárjelöltek attitűdjét is vizsgálja. Az esetek megalkotásához Hertogh (2011) normatív profiljait hívtam segítségül – három olyan szituációra kell reagálniuk tanárjelölteknek, tanároknak és diákoknak, amelyekben egyre erősebbé válik a jogi és erkölcsi parancs közötti feszültség. A három szituáció Ewick – Silbey (1998) definíciói mentén lehetségesen a jogtiszteltet, a haszonelvű joghasználatra és a jogi elidegenedésre hoz példát (nem kizárólagosan). A Likert-skálák, illetve kölcsönzött mérőeszközök és esetelemzések mentén három fő attitűdöt lehetett elkülöníteni: 1.) olyan attitűdök, amelyek sem jogi, sem erkölcsi vonatkozásban nem ingatták meg az adatközlők egy jelentős hányadát, 2.) olyanok, amelyekben a kitöltők számára a jogszabályok betartása mint a saját védelmük eszköze jelent meg, 3.) végül olyanok, ahol az erkölcs felülírja a jogszabályi keretben elvártakat. Az az attitűd mutatkozott legtipikusabbnak, melyben a tanárok, illetve tanárjelöltek elkerülő, védekező szerepből közelítik meg a jog fogalmát.

„Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti

Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból
finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

Társadalomtudomány - Társadalomtörténelem

Szekcióvezető: Bartha Diána

„C” Szekció, Szombat 15:00-17:00

15:00-15:30

A vallásosság típusai Európában

Számel Kata Viola

Pécsi Tudományegyetem

A vallásosság típusai Európában

A nemzetközi vallásszociológiai diskurzusban nem egységesen definiált a vallás fogalma és eltérőek a kutatásokban használt kategóriák is. A különböző módszerek közelítése érdekében, a korábbi kategorizációk figyelembevételével kialakítottam egy típusrendszert, amelynek validitását empirikus adatelemzés során teszteltem. Előadásomban a European Values Study 1990-től 2017-ig terjedő adataival végzett elemzésemet prezentálom a vallásosságtípusok alakulásáról. A vallásosság mértékét leggyakrabban a hit, a vallásgyakorlat és a felekezeti hovatartozás elemeivel méri a surveyekben. Sok esetben azonban nem jelenik meg mindhárom tényező, csak egy egyszerű önbesoroló kérdést tesznek fel: „Vallásosnak tartja magát?” Céлом ezért olyan vallásosságkategóriák kialakítása volt, amelyek nem mennyiség-, hanem minőségbeli különbséget jelölnek. Az előadásomban bemutatott kategorizációt ezért három dimenzióra építettem, amelyeket együtt vizsgálva pontosabb képet kaphatunk a vallásosság megjelenési formáiról. Kutatásom során arra kerestem a választ, hogy milyen vallásosságtípusok milyen arányban léteznek Európában. Ezen kívül megvizsgáltam, hogy az egyes európai államokra milyen vallásosságtípus jellemző leginkább, valamint hogy a típusok alapján hogyan csoportosíthatók az országok. Az adatbázisban a dimenziókat egy-egy változó hozzárendelésével tettem mérhetővé, majd a változók által definiáltam hét vallásosságtípust és kereszttáblákkal elemeztem azok országokon belüli eloszlását. Eredményeim alapján Európában három vallásosságtípus dominál. A főként „nem vallásos” és „egyháziasan vallásos” országok mellett a „kulturálisan vallásos” államok is nagy arányban előfordulnak. A kulturális vallásosság új és érdekes kategória, előadásomban ezzel a jelenséggel is foglalkozom. Kutatásom a jövőben alapot szolgáltatathat a szekularizációs elmélet azon állításának vizsgálatára, hogy miközben az egyházi intézmények hatása az egyes személyekre ugyan csökkenni látszik, addig az individuális vallásosság előtérbe kerül.

Hurka, műzli, műanyag és tisztálkodás a gulyáskommunizmusban

15:30-16:00

Bozó Benedek

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Rajk Szakkollégium

A kutatás elsődleges célja az volt, hogy megismerje és ismertesse a Kádár-kori puha diktatúra mélyebb narratíváit, társadalmi normáit, fejlődési törekvéseit a kor reklámfilmjein keresztül. Ahhoz, hogy a kutatás képes legyen reflektálni a korra, fontos volt kihangsúlyozni a történelmi viszonyokat, az ideológiai áramlatok különböző formáit és a kor nagy vitáit. Ehhez a szükséges megismeréshez Majtényi György „Egy forint a krumplis lángos” című könyve nyújtott segítséget. Mivel a kutatás több kívánt lenni, mint történelmi olvasatok ismertetése, fontossá vált, hogy egy elméleti keretrendszerbe ágyazva kerüljön tárgyalásra maga a történelem. Ehhez Zygmunt Bauman „A munkaetikától a fogyasztás esztétikájáig” című tanulmánya nyújtott segítséget, mely részletesen tárgyalja a termelői és fogyasztói társadalmak közötti különbségeket, hangsúlyt fektetve a fogalmi rendszer tisztázására. Mindezek után a tanulmány a gulyáskommunizmus reklámfilmjeihez fordul. A reklámok esztétikai és antropológiai vizsgálatán keresztül kirajzolódnak a kor feszültségei és főleg a nyugattal folytatott harc kétarcúsága, mely szerint az embereknek szükségük van fridsiderre és az igazi érvényesüléshez meg kell felelni a nyugati öltözködési, étkezési és fogyasztási szokásoknak, de az egyén mindezt csak bizonyos korlátok között teheti meg. A kutatás rávilágít arra, hogy a hazai individualizmus és fogyasztói, kapitalista ideológia mélyebb szemlélete nem a rendszerváltással kezdődött. Az elemzésre került reklámfilmekben nem csak a kor, de gyakran egyfajta univerzálisabb értékrend látszik megmutatkozni, mely az antikvitásig és a keresztény értékrend normáihoz nyúlik vissza. Ilyen értelemben a kutatás a változó világra nem csupán a változás, de a kontinuitás szempontjából reflektál, rámutatva arra, hogy bár a társadalom radikálisan átalakult a 21. századra, mégis az átalakulásnak meg volt ágyazva.

Gyermekjogok helyzete Latin-Amerikában

Juhász Enikő

Nemzeti Közszerológati Egyetem, Magyar Zoltán Szakkollégium

A kutatás célja feltárni és összefoglalni a gyermekjogok aktuális helyzetét és alakulását a 2010-es években Latin-Amerikában. A cél az volt, hogy megismerjem a gyermekek életkörülményeit és jogi környezetét; valamint megvizsgáljam az állami, a regionális, illetve a nemzetközi szereplők hatását a gyermekjogok érvényesítése területén.

A Gyermek Jogairól szóló New York-i Egyezmény I. részének 1. cikke alapján „gyermek az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri”. Az ezen definíció alá tartozó gyermekek és serdülők jogainak helyzetét vizsgáltam a makrorégióban, ahol különösen kiszolgáltatott és veszélyeztetett helyzetben vannak, mind életük és jövőjük, mind jogaik érvényesülése terén a politikai konfliktusok, a gazdasági instabilitás és társadalmi egyenlőtlenségek következtében.

A gyermekek jogainak tiszteletben tartását tényezők sora határozza meg: a családi helyzet, az állami beavatkozás, nemzetközi segélyek, nemzetközi szervezetekhez és egyezményekhez való tartozás, regionális együttműködések. Ezen tényezők figyelembe vételével vizsgáltam meg helyzetüket regionális szinten, majd ország példát is hoztam, hiszen a régió nem nevezhető teljesen homogénnek a jogérvényesítés szempontjából

Kontentanalízissel dolgoztam. A kutatás szempontjából kiemelendő az UNICEF által készített jelentések, a Gyermekjogi Egyezmény, az Amerikai Államok Szervezetének tevékenysége, Emilio García Méndez, valamint Kustány Katalin tanulmányai. Az említett szerzők könyvei és cikkei a témában, internetes hírportálokra megjelent cikkek, jelentések, bírósági joggyakorlatok, illetve nemzetközi statisztikák szolgálták a tanulmány alapjául.

„Az Innovációs És Technológiai Minisztérium Únkp-20-1-I-NKE-83 Kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból Finanszírozott Szakmai Támogatásával Készült.”

Az Internet szabályozásának lehetőségei az állami szerepvállalás szempontjából

16:30-17:00

Bálint Janka

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium

Az internet mindennapi életünkre és társadalmi viszonyainkra gyakorolt hatását nem lehet túlbecsülni. Az internet hőskorának lelkesedése helyett azonban az elmúlt időszakban inkább botrányok sorát tudjuk az internethez kötni, a választások befolyásolásától a mentális egészségre gyakorolt káros hatáson át az adatvédelmi aggályokig vagy a fake news-ig. Mára világossá vált, hogy az internet relatív szabadságának kora lejárt, és változásokra van szükség. Az ezzel kapcsolatos próbálkozások a napi politikai diskurzus részévé váltak. Dolgozatomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen lehetőségei vannak az állami fellépésnek az internettel kapcsolatos, forradalmi változásokat hozó technológiai fejlesztések, és az ezáltal létrejött gazdasági-társadalmi jelenségek terén. Végigtekintek az internet szabályozásának korábbi lépésein, és meghatározom azokat a reakciótípusokat, amelyeket állami szereplők korábban alkalmaztak, és amelyek közül ma is válogathatnak. Kitérek minden reakciótípus előnyére és hátrányára, majd meghatározom, hogy melyek azok a legújabb változások, amelyeket az államnak még nem sikerült megfelelő szabályozással kezelnie, és milyen reakciótípus lehet megfelelő erre. Ennek során figyelembe veszem mind a hagyományos jogi megközelítés szempontjait, mint a szólásszabadság kérdésének vizsgálatát, a demokratikus államberendezkedésekre gyakorolt hatást vagy versenyjogi szempontokat, valamint felhasználok a szabályozáselmélet eredményeit, de a közgazdaságtan és nemzetközi kapcsolatok szempontjainak figyelembevételére is sor kerül

Történettudomány - Kora újkor

Szekcióvezető: Fazekas István

„B” Szekció, Szombat 15:00-17:00

15:00-15:30

18. századi magyar és erdélyi főrangú hölgyek olvasmányai, műveltségük és mecénási tevékenységük

Szücs Adél

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Kutatásunk tárgya a női bibliofília 18. századra, annak is elsősorban a második felére jellemző sajátosságainak vizsgálata. Öt mintavételszerűen kiválasztott arisztokrata illetve nemes asszony – Árva Bethlen Kata, Ráday Eszter, Wesselényi Kata, Újfalvy Krisztina és gróf Zichy Miklósné Berényi Erzsébet – privát könyvgyűjteményének lajstromai, kiadott és kéziratok könyvjegyzékei alapján vizsgáljuk egyfelől a könyvtárépítés stratégiáit, a beszerzések útját, a finanszírozás módozatait, másfelől az adott könyvállomány számszerűsíthető méretét, nyelvi, tartalmi összetételét, valamint a kötetek kiadási év szerinti megoszlását, s amennyiben és ahol lehetséges egykorú levelezések és naplók bevonásával az olvasási szokásokat. Az öt asszonykönyvtár alapján arra a kérdésre keressük a választ, hogy a 18. századi szellemi irányzatok, kiemelten a felvilágosodás miként tükröződik az egyes gyűjteményekben. A női könyvgyűjtési szokások vizsgálata szorosan kapcsolódik a női mecénatúra gyakorlatainak feltárásához, amely vizsgálatot az 1750 és 1800 között kiadott magyar nyelvű könyvek nőkhöz intézett dedikációi alapján végeztünk el. A magyar nyelvű, kegyességi irodalom, illetve a női életvezetésről szóló könyvek túlsúlya valamennyi vizsgált gyűjteményben arra utal, hogy a késő barokk szellemisége és nőideálja még a 18. század utolsó harmadában is meghatározó volt a nemesi társadalomban. A felvilágosodás hatása az 1770-es évektől jelent meg a könyvtárak. Az impozáns könyvtárak kialakítása, a francia nyelvű filozófiai, antiklerikális és jozefinista munkák gyűjtése azonban elszigetelt jelenség maradt. A vizsgált asszonykönyvtárak közül az új szellemi irányzatok hatása leginkább csak a franciás műveltségű grófnő, Zichy Miklósné Berényi Erzsébet gyűjteményében mutatható ki. A dedikációk vizsgálata alapján hasonló tendenciák voltak megfigyelhetők a mecénatúrában is: a nemes hölgyek még a század második felében is többnyire a kegyességi irodalmat és a női életvezetés (lánynevelés, háztartásvezetés) témákhoz kapcsolódó műveket patronálták.

A török elleni harcok visszhangjai francia ábrázolásokon a XVII. század végén

15:30-16:00

Zimonyi Luca

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Előadásom a török elleni harcok XVII. század végi francia ábrázolásait vizsgálja, azzal a kérdéssel a középpontban, hogy a különböző műfajú ábrázolások hogyan tematizálják az eseményeket. Uralkodásának bizonyos szakaszaiban XIV. Lajos az Oszmán Birodalomra, mint stratégiai és a kereskedelmi partnerre tekint, és a Bécs és Buda körüli események francia részvétel nélkül folynak le, valamint nem csatlakozik az Oszmán Birodalom ellen létrehozott Szent Ligához sem. Ugyanakkor a török elleni harc továbbra is visszhangra talál a francia társadalomban: a királynak ellenszegülve francia nemesek önkéntesként csatlakoznak a harcokhoz a császár szolgálatában, továbbá az 1686-1689 között készült párizsi almanachok metszetei a magyar területen történt hadieseményekről kiemelten tudósítanak. Ezeknek az elsődlegesen a polgárságnak szánt, metszetekkel illusztrált nagyméretű falinaptáraknak a metszetei legtöbb esetben a francia uralkodónak európai riválisaival szemben elért győzelmeit ünneplik, így a francia részvétel nélkül történő török elleni harcok ábrázolása rendhagyó gesztus. Az elemzett ábrázolások a török kiűzésében résztvevő szövetségeseket ünneplik, nem hallgatva el a Habsburg érdemeket sem, amikor a győzelmekről, mint kollektív keresztény diadalról tudósítanak.

Ugyanakkor az uralkodói reprezentáció arra törekszik, hogy a török elleni és a kereszténység ügyében való elköteleződését fejezze ki, ezért az 1680-as években, a török elleni harcok újabb fellángolása közepette az évtizedekkel korábbi francia részvétel ábrázolásai fontos hivatkozási pontként jelennek meg. Előadásomban azt értelmezem, hogy az uralkodói reprezentáció milyen stratégiák mentén alkotja meg a kereszténység egyetemes védelmezőjeként fellépő Franciaország képét, míg a populáris grafikai alkotásokban eltérő narratíva jelenik meg.

Fő kérdésként a törökhöz fűződő viszony ellentmondásait mutatom be különböző képi ábrázolásokon keresztül, amelyek mentén kirajzolódik, hogy a XVII. századi francia társadalomban milyen visszhangjai voltak a török elleni harcoknak, és hogy a hadiesemények ábrázolásai hogyan kerültek felhasználásra az uralkodói reprezentáció politikai retorikájában.

Az Utolsó ítélet-ikonok ikonográfiája a Munkácsi Egyházmegyében a XVII. században

Popovics Kinga

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Mathias Corvinus Collegium

Előadásom a Munkácsi Egyházmegye XVII. századi Utolsó ítélet-ikonjainak ikonográfiáját kívánja bemutatni azok visszatérő jelenetes elemein, közös stiláris jegyein illetve rokon részletmegoldásain keresztül. A Munkácsi Egyházmegye egyházművészete már az egyházmegye földrajzi elhelyezkedése miatt is eklektikusnak tekinthető. Az ikonok vizsgálatakor ettől nem érdemes eltekinteni, hiszen a helyi népművészet gazdag ornamentikája az ikonok díszítésén is fellelhető (kiemelten a kereten és térfelosztó megoldásként). Az Utolsó ítélet-ikonok sokjelenetesek: megjelennek rajtuk egyházi és világi személyek, tisztítótűz, foglalkozások, feltámadás – értelemszerűen bibliai személyek és jelenetek, illetve tanító célzatú ábrázolások (például a jó és a rossz halál). Itt szeretnék majd részletesebben kitérni az ezekre az ikonokra vonatkozó ikonográfiai kánonra is. A népművészet, és a különböző ikonfestő műhelyek (főleg a dél-lengyelországi területek) hatásainak köszönhetően változatos megoldások figyelhetők meg az egyébként ikonfestészeti kánonhoz kötött, hagyományos sávok felépítésű kompozíciókon. Külön kitérek az Ítélt Krisztus ábrázolásának megoldásaira, illetve igyekszem ikonográfiai értelmezést nyújtani az Utolsó ítélet-ikonokon látható jelenetekhez. A XVII. századi Utolsó Ítélet-ikonok stiláris megoldásaira szintén hatással volt a korban és a területen lezajló stílusváltozás. Épp ezért érdekesnek tartom megvizsgálni, hogy milyen ikonográfiai különbségek lelhetők fel a XVII. század első, illetve második felében készült Utolsó ítélet-ikonokon. Ezen belül is bemutatok részletmegoldásokat, amik bizonyítják a helyi népművészet hatását.

Új Nemzeti Kiválósági Program - "Tehetséggel fel" ösztöndíj, 2020/21

A jogar és kehely viszálya. VI. Jakab és a skót egyház kapcsolata

16:30-17:00

Kiss Viktória Ilona

Debreceni Egyetem

Kutatásom középpontjában I. (VI.) Jakab, angol és skót király, és a skót presbiteriánus egyház kapcsolatának vizsgálata áll, amit leginkább a viharos jelzővel tudnék illetni. A király uralkodása tele van olyan mozzanatokkal, amelyek visszavezethetők a presbiteriánus egyházzal való kapcsolatára. Mindez azért érdekes, mivel segítene egy más perspektívából megismerni a Skóciában játszó hatalmi viszonyokat a korokban, valamint azért is találom érdekesnek ezt a témát, mivel Magyarországon ez kevésbé kutatott. Céljaim közé tartozik, hogy ezt a kapcsolatot vizsgálva felfedjem a Stuart uralkodó bizonyos lépései mögött húzódó eseményeket és erőviszonyokat, mindezt a Basilikon Doron (Királyi ajándék) című művéből levont következtetésekkel kiegészítve. I. (VI.) Jakab (1566-1625) skót uralkodó igen sokoldalú király volt, akinek már a gyermekkora se mondható mindennapinak. Jakab uralkodásának idejére a reformáció kiteljesedett Skóciában, sőt egyre inkább megfigyelhetővé vált az ellentét a presbiteriánus és az episzkopális nézetek követői között. Vallását tekintve mindkét felekezetről elmondható, hogy a kálvinista hitet követik, a fő különbség az egyházszervezetben jelenik meg. Mivel a presbiteriánus egyházszervezet demokratikus formát követ, nem püspökségekre épül, míg az episzkopális rendszer lényege a püspöki hierarchia. Jakab és a presbiteriánus egyház viharos viszonyát leginkább a király híressé vált mondata írja le: „A skót presbitérium úgy viszonyul a királysághoz, mint Isten a Sátánhoz... Ha püspök nincs, király sincs!” . Előfordult, hogy az ellentét kiéleződött, mint például az 1582-es eset után, amikor Gowrie grófja meginvitálta a királyt vadászni. Ám a vadászat csapda volt, Jakabot elrabolták és erről az őt körülvevő presbiteriánusok előre tudtak. A király a presbiteriánusok ezen tettét szigorúan megbüntette az 1584-es Fekete Törvényekkel. Ám előfordult az is, hogy Jakab igyekezett javítani ezen a kapcsolaton. Aki leginkább kiélesítette ezt a nézeteltérést, az Andrew Melville volt és híres tanítása az egyház és a király helyzetéről. Összességében, ez a kapcsolat, ami a király és a skót presbiteriánus egyház között kialakult, nem csak a király személyiségére és uralkodására volt hatással, de megjelenik a műveiben is. Ez a kapcsolat erősen befolyásolja a Basilikon Doron című művét is, amely egy királytükör és, amiben a fiának szánt tanácsai jelentek meg.

Történettudomány - Középkor

Szekcióvezető: Ternováczy Bálint

„D” Szekció, Szombat 11:00-12:30

11:00-11:30

Bakonybél középkora a régészeti kutatások tükrében

Gönczi Vivien

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bakonybél a mai Veszprém megyében, a Magas-Bakony szívében fekszik. Ugyan területe már az őskortól lakott, jelentőségét a 11. század elején nyerte el, amikor I. István király megalapította a Magyar Királyság egyik első bencés apátságát, a Szent Maurícius Monostort. A bencések jelentős szerepet játszottak a középkor folyamán a pogány magyarság keresztény hitre térítésében, azonban a bakonybéli szerzetesek inkább elvonult életükről és rejtélyes monostorukról voltak ismertek. Ez az épületegyüttes, valamint a hozzá tartozó egyéb birtoktestek (kápolnák, falvak) a többi bencés központhoz képest jelentősen alulkutatottnak tekinthetők. 2011 folyamán az apátság közvetlen területén, az egykori középkori templom mellett nyílt lehetőség feltárássra. Ennek során a templomhoz tartozó Árpád-kori temető részlete, valamint több középkori- és kora újkori falmaradvány is napvilágot látott. A temetkezésekből, valamint a temető földjéből előkerült leletanyag alapján (S-végű karikaékszerek, vas-eszközök, ezüstpénzek) a helyszín a monostor szolgálonépének nyughelye lehetett a 11-13. század folyamán. Az apátság épületegyüttesének környezetében, a 13. századi oklevelek tanúsága szerint egykoron két kápolna is állt, ezeknek azonban pontos helyét meghatározni eddig még nem sikerült. 2016-ban tervásatás keretei között zajlott kutatás a monostortól nem messze, a ma Szentkútként ismert népszerű kirándulóhely környékén. A Szentkút sziklája már az oklevelekben is feltűnik, mint az egyik kápolna helyszíne, az ásás azonban pontosította és végérvényesen hitelesítette az épület egykori jelenlétét. A kápolna maradványain túl - köszönhetően a kiterjedt fémkereső műszeres bejárásnak - további jelentős középkori leletek is előkerültek. Ezek közül a legkiemelkedőbb egy 151 darabos éremkincslelet, amely kizárólag bécsi denárokat tartalmazott, elrejtési idejét pedig a tatárjárás korára lehetett keltezni. Bakonybél középkori jelentőségét elvitatni nem lehet, azonban ezt a jelentőséget eddig kézzelfogható leletanyaggal bizonyítani és bemutatni nem volt lehetőség. Jelen előadásomban összefoglalást kívánok nyújtani arról az ismert kö-

zép kori emlékanyagról, amelyet eddig sikerült felszínre hozni, valamint a kutatások további lehetséges irányát is szeretném felvázolni.

II. Edward és Franciaországi Izabella

11:30-12:00

Gephárt Enikő

Szegedi Tudományegyetem

II. Edward és Franciaországi Izabella házassága több szempontból is érdekes az angol középkort tekintve. Egyrészt házasságukból született a későbbi III. Edward angol király, másrészt pedig Anglia történetében II. Edward az első, mellesleg az utolsó uralkodó is, akit a saját felesége távolított el a trónról. II. Edward 1307-ben lett király miután apja, I. Edward meghalt, és még abban az évben feleségül vette Izabellát. Izabella III. Fülöp francia király lánya, a későbbi IV. Fülöp francia király testvére volt. Edward és Izabella házassága politikai célzattal jött létre; az angolok és franciák már régóta ellenséges viszonyban voltak egymással, de úgy gondoltak a házasság által létrejövő kapcsolatoknak köszönhetően majd békésebb lesz a viszony a két királyság között. A politikai háttér ellenére a házasság bő első évtizede egymással szembeni kölcsönös tiszteletben telt el, azonban később II. Edward kegyencei, különösképpen Hugh Despenser a királyt a királyné ellen fordította. Közben a már több mint száz éve tartó francia-angol ellentétek is kiújultak, ami miatt Edward részben Izabellát okolta. Izabellát végül diplomáciai útra küldték a testvéréhez, IV. Fülöp francia királyhoz. Az angol királyné a francia király udvarában megismerkedett Roger Mortimmerrel, egy angol nemessel, akivel összefogva visszatért Angliába. Az angolok nem mutattak nagy ellenállást, így végül II. Edwardhoz érve megfoszthatták őt a trónjáról. Hugh Despensert kivégezték, II. Edward pedig nem sokkal később a cellájában halt meg rejtélyes körülmények között 1327-ben. A következő években Izabella kormányzott fia nevében, ám 1330-ban III. Edward átvette anyjától az uralmat. Ez azért volt szükséges, mert Izabella és Mortimer túl sokat költekeztek, ezzel szinte kiűrítve a kincstárat, valamint a skótokkal is valamelyest rendezték az ellenséges viszonyokat, és ez a skótokkal folyton vitában álló angolok többségének nem tetszett. Tehát III. Edward kezébe került a hatalom, Roger Mortimert kivégeztette, ám anyja viszonylagos kényelemben élhetett tovább 1358-ban bekövetkezett haláláig. Munkám elsődleges célja II. Edward és Franciaországi Izabella életének bemutatása, kiemelve a házasságukat, és Edward trónfosztását. Elsődleges szempontom a két személyt magántörténeti úton bemutatni, mint két individumot, és az ő összefonódó, majd újból szétváló történetüket részletezni.

Királynéi udvar Kun László idejében

Göncz Zsófia

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collégium

Előadásom célja Anjou Izabella környezetének bemutatása. Ugyan IV. László hitvesének életútja már szinte teljesen fel van dolgozva, udvartartásáról ez már kevésbé mondható el. Munkámban arra keresem a választ, hogy azok a személyek, akik a források szerint Izabella udvarát alkották, milyen sajátos háttérrel rendelkeztek, hogyan alakult az életük, s pályafutásukban milyen szerepet játszottak a királynéi udvarban eltöltött esztendőik. E pályaképek alapján szeretném bemutatni azt a személyes és politikai kapcsolatrendszer, amiben Izabella királyné mozgott. Izabella környezetének vizsgálatakor fontos szempont volt, hogy vajon a királynénak ténylegesen mekkora beleszólása lehetett saját udvartartásának összeállításába, illetve kimutatható-e, hogy az uralkodó vagy valamely főúri csoportosulás döntően befolyásolta volna ezt. Továbbá az is érdekes volt számomra, hogy az ifjú királyné udvara mennyiben követte anyósáéinak mintáját, beszélhetünk-e egyfajta cserélődésről vagy keveredésről a két párhuzamosan működő királynéi udvar között. A munkámhoz elsősorban okleveles forrásokat használtam. Leginkább Izabella királyné összegyűjtött kiváltságleveleinek magyar nyelvű regesztáira támaszkodtam, de emellett IV. László privilégiumainak tartalmi összefoglalóiban is értékes információkra bukkantam a királyné híveire vonatkozóan. Elmondható, hogy az „Árpád-királynék” viszonylatában Izabella oklevélkiadása számossága és dokumentáltsága folytán jól kutatható. A szakirodalom, valamint a források tükrében arra a következtetésre jutottam, hogy Izabella udvarával kapcsolatban is kimutatható, hogy udvarának tagjai elsősorban a király környezetéből kerültek ki, amint azt Zsoldos Attila is megállapította az Árpád-kor egészét vizsgálva. Izabella udvarának összetételét tehát elsősorban az uralkodó szabta meg, de hatással voltak rá az ország legbefolyásosabb bárói, illetve az özvegy királyné is, azaz IV. László hitvesének a magasabb tisztségek betöltésébe nem sok beleszólása lehetett. Ily módon a későbbiekben a királyné ezekre a bárókra kevésbé számíthatott. Velük ellentétben a királyné udvarához tartozó udvarhölgyek, lovagok, udvari ifjak és egyéb szolgálattevők már sokkal inkább kötődtek Izabella személyéhez. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy Izabella okleveleiben hű híveiként nem a legfőbb méltóságokat betöltő bárókat, hanem a fentebb felsorolt, alacsonyabb rangú udvarnokokat említette.

Történettudomány - Ókor

Szekcióvezető: Fazekas István

„B” Szekció, Péntek 15:00-16:30

A Legio II Adiutrix és a Legio VI Victrix centurióinak vallásossága

15:00-15:30

Berecz Gábor

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

A Legio II Adiutrix egy római császárkori alakulat volt, mely Pannoniában (Aquincumban, a mai Óbuda helyén) állomásozott a Kr. u. 1. század végétől egészen a tartomány feladásáig (Kr. u. 5. század eleje). A térség kiemelkedő katonai jelentősége okán rendkívül értékes hadi tapasztalattal rendelkezett a régiót érintő folyamatos betörési kísérletek miatt, s éppen ennek okán a birodalom valamennyi nagy háborújában részt vett. A római hadsereg, s így a fent említett csapat is, jelentékeny szerepet vállalt a romanizációban, s úgy általában a kulturális keveredésben a birodalmi határokon belül. A hipotézisem az volt, hogy az aquincumi II Adiutrix egy kiemelt rétegének, az egység centurióinak (ti. a legio „századainak” élén álló tisztek) vizsgálata érdekes lehet e kulturális keveredés, nevezetesen a vallások terjedése szempontjából. A fent nevezett tisztek elemzéséhez a legio feliratos anyaga áll rendelkezésünkre, melyek között számos votív-vallásos felirat ismert. A fő célkitűzésem az volt, hogy megvizsgáljam, a centuriók, akiket átlagosan három és fél évenként másik alakulatba helyeztek át (s akik a Kr. u. 1-2. század fordulójáig, a Kr. u. 2. század első harmadáig) jellemzően italikus származásúak voltak, hogyan befolyásolták a római vallások vagy más kulturális javak „birodalomszéli” tartományokba való beáramlását, illetve az ennek ellenkező előjelű folyamat eredményeképpen ők maguk miképpen kerültek egyes helyi kultuszok hatása alá. Kutatásomhoz kontrollcsoportul választottam a britanniai Legio VI Victrixet, mely forrásanyagának méretét (ti. a centuriók feliratainak száma), illetve a britanniai tartózkodásának időintervallumát tekintve is alkalmas összehasonlítási alapot jelentett a II Adiutrixhez, külön kiemelve, hogy a választás elődleges oka mégis az volt: a VI Victrix kellően nagy földrajzi távolságra állomásozott a II Adiutrixtól ahhoz, hogy számos különbség mutatkozhasson a vizsgálatok során.

„AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-20-2
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI

15:30-16:00

A szarmata társadalom régészeti kutatása

Marsi Attila

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az előadás a szarmata társadalom régészeti kutatásának nehézségeivel, lehetőségeivel és módszereivel foglalkozik, a társadalmi hierarchia vizsgálatát helyezve a fókuszba. A tanulmányban egy rövid történeti, kutatástörténeti áttekintés után tételeszerűen felsorolásra kerülnek mindazok a kutatást hátráltató tényezők, amelyek a szarmata közösségek jobb megismerését érintő tudományos munkát negatívan befolyásolhatják, legyen az az egykori temetési szertartás jellegéből adódó problémák a sírbolygatás jelensége vagy a kutatási helyzet egyes nehézségei. Az előadás kritikus véleményt fogalmaz meg egy korábbi, Nagy Margit által felállított társadalmi rekonstrukcióval kapcsolatban, ezt követően a pedig arra próbál megoldásokat találni, hogy miként lehetne a szarmata temetőrégészetet sújtó legnagyobb probléma, az igen intenzív sírbolygatás jelentette információveszteség ellenére is értékes társadalomrégészeti adatokra szert tenni. Ezek közül a módszerek közül több, korábban nem alkalmazott módszer is kiemelhető. Az egyik ilyen a bolygatatlan zónák vizsgálatára kidolgozott teljesen új rendszer, amely a sírbolygatás által jobban és kevésbé érintett sírzónákra hívja fel a figyelmet. Szintén új módszer a rítuselemek bemutatása a sírokat méret szerint növekvő sorrendben ábrázoló diagramon, ami az egyszerű átlagszámításnál szemléletesebben mutatja be a szarmata kori temetkezési rítus egyes elemeinek sajátosságait. Kiemelhető még a kerámiák, mint a bolygatás által egyik legkevésbé érintett leletcsoport minőségi kategóriákra való bontása és kategóriánkénti vizsgálata. Az előadás során ismertetett módszertani eljárásokat a Budapest-Péceli út és a Madaras-Halmok lelőhelyeken feltárt császárkori barbár temetők példáján keresztül szeretném bemutatni. Az előadás végén pedig az egészen egyedülálló módon teljesen bolygatatlannak tekinthető temető, a Mezőszemere-Kismarifének lelőhely sokváltozós statisztikai vizsgálata is bemutatásra kerül, amelynek segítségével a temető esetében a közösség hierarchikus társadalmi felépítése egészen egyértelműen bizonyíthatóvá vált.

Góczon Tamás

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A mű keletkezésének és kiadásának kérdése egyértelmű bizonyíték híján a modern történetírás kialakulásától kezdve megoldatlan. Többek között Gelzer és Meier is a hadjárat utáni kiadás elméletét támogatta, miszerint Caesar Kr.e. 52 után írta meg és adta ki kommentárjait. A másik álláspont képviselői (például Wiseman) a sorozatos kiadást tartják valószínűbbnek, főként a belső ellentmondásokra és a szélesebb célközönségre hivatkozva. Előadásomban rövid historiográfiai áttekintés után a mű szerkezetéből, belső összefüggéseiből, az etnográfiai részek összehasonlításából kiindulva érvelek utóbbi elmélet valószínűsége mellett. Caesar minden év leírásának egy könyvet szentelt. Elemzésem középpontjában a Kr.e. 53-as évről szóló VI. könyv áll, ebben található a germánok és gallok részletes összehasonlítása. Ez terjedelmileg és szerkezetileg is kitűnik a hadjáratot leíró narratívából, nem véletlenül merült fel az interpoláció lehetősége a szövegrészlettel kapcsolatban. A szerkezet elemzéséből azonban a kiadással kapcsolatos stratégiára is következtethetünk. Az említett kitérő a leghosszabb a műben, mely a kevésbé sikeres 53-as év eseményei mellett kapott helyet. Ezzel a leírással Caesar többek között a VI. könyv terjedelmi és tartalmi „problémáit” is megoldhatta: a barbárok szokásainak szokásosnál hosszabb leírásával duzzaszthatta fel önálló kiadásra alkalmas méretűre az adott könyvet, az éves kiadási kényszernek megfelelően; a germánok és gallok párhuzamos bemutatásával pedig a gerilla taktikával szembeni sikertelenséget ellensúlyozhatta. A germánok relatív veszélyességét kiemelve a döntő ütközet nélküli hadjáratot is sikerként ábrázolhatta Caesar. Önmagában mindez nem szól az évenkénti kiadás mellett, de a hasonló etnográfiai részletek tükrében, valamint a meglehetősen szokatlan elhelyezés alapján feltételezhetjük ezt. A VI. könyvnek valószínűleg önmagában is kiadásra készen kellett állnia, ez a kényszer talán magyarázatot adhat a kitérő különös elhelyezésére. Utólagos szerkesztés és kiadás esetén ezt a részletet sokkal alkalmasabb helyre is illeszthette volna Caesar, hiszen egységes mű részeként nem lett volna szükség a VI. könyv ilyen jellegű bővítésére.

Történettudomány - Új- és jelenkor

Szekcióvezető: Erdős András Patrik

„B” Szekció, Péntek 10:00-12:30

10:00-10:30

A Kistarcsai Központi Internálótábor történeti előzményeinek feltárása 1949-ig

Ruzsa Bence

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kistarcsa 20. századi történetének egyik meghatározó eleméről, az 1949 és 1953 között a település központjában működő internálótábor szerepéről a hazai szakirodalom számtalan forrásmunkában részletesen beszámol. Azonban azokról a helyi szintű folyamatokról, amelyek eredményeképpen a gyűjtőlétesítmény 1949-ben létrejöhett, csak említés szintjén lehet olvasni ezekben a publikációkban.

Kutatásom e hiány pótlását célozza meg a vonatkozó szakirodalom szintetizálásával, valamint elsődleges források feltárásával és történeti forráselemzésével. A kutatásban elsődleges forrásként az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos és Pest Megyei Levéltárában őrzött iratok, illetve a korszak szakfolyóiratai, míg másodlagos forrásként a már megjelent szakirodalmi tételek és közreadott visszaemlékező írások szolgáltak. A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a későbbi tábor helyszínéül szolgáló épületegyüttes már a század elején is létezett, lakhatást biztosítva azon vasipari munkások (illetve családjuk) számára, akiket a Gép- és Vasútfelszerelési Gyár egészen a Ganz és Társa Rt. által kezdeményezett vállalati fúzióig foglalkoztatott. A vállalat beolvadásának eredményeképpen a gyár megszűnt, a munkások pedig az új tulajdonos kezdeményezésére rövid időn belül elhagyták a munkáskolóniát. Az 1930-as évek első felének többé-kevésbé sikertelen adás-vételi ügymenetei után végül 1938-ban a Magyar Királyi Rendőrség Vidéki Főkapitánysága és az Államkincstár kezdeményezésére a telep területe állami tulajdonba került, és rövid idő leforgása alatt kialakították a magas téglafalakkal körbekerített új toloncházat, amely 1939 elejétől kezdve üzemelt. Működésének leglényegesebb időszakát 1944 márciusa és novembere közé lehet datálni, amikor Vasdényey István m. kir. rendőrfőfelügyelő közreműködésével a Kistarcsára szállított zsidók százait igyekeztek az izraelita segélyező szervezetek megmenteni – részben eredményesen. A II. világháborút követően több ciklust lehet elkülöníteni

a terület funkciója alapján: kezdetben a környékbeli bujkáló nyilas és hungarista kötődésű szervezetek letartóztatott tagjait gyűjtötték össze, később pedig az új „demokratikus” rendőrség egyik tanosztályának laktanyájává alakították, míg végül 1949 tavaszán az addig fennálló Buda-déli internálótábor állományát áttelepítették Kistarcsára.

A 2015 – 2019 között zajló kutatás eredményeit a Kistarcsai Kulturális Egyesület gondozásában 2020-ben megjelent, a Nemzeti Kulturális Alap Könyvkiadási Kollégiuma által is támogatott „Egy évszázad Kistarcsán” című monográfia foglalja össze.

Egy minisztertanácsi ülés nyomában. Tisza Kálmán bukása a források tükrében

10:30-11:00

Horváth Levente

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Tisza Kálmán kétségtelenül a XIX. századi magyar történelem és politika jelentős alakja, a dualista korszak egyik legfontosabb miniszterelnöke volt. Bukása éppen emiatt szintén lényeges, hiszen az a dualizmus válságának kezdetét jelentette. Tisza Kálmán lemondása, és az ezt megelőző kormányválság jól dokumentált, és az eddigi – a Tisza-kormány bukásának kutatásához használt – forrásbázis kielégítőnek is tűnhetett. A rendelkezésre álló írott anyagokat, dokumentumokat alaposabban megvizsgálva ugyanakkor olyan kérdésekre bukkanhatunk, melyeket nem tisztáztak az eddigi kutatások. Előadásomban egy ilyen problémakörre, egy 1890. március 6-i rendkívüli minisztertanácsi ülésre hívom fel a figyelmet, mely az eddigi történeti kutatásokban nem, vagy ellentmondásosan jelent meg. Az előadásban újabb forrásokat (a korabeli magyar sajtó specifikusan erre az eseményre vonatkozó írásait, Tisza Kálmánnak a feleségéhez, illetve Kossuth Lajosnak Helfy Ignáchoz intézett leveleit, valamint Pápay István kabinetfőnök hagyatékát) bevonva igyekszem bizonyítani, hogy az ülés megrendezésre került. Továbbá célom rávilágítani arra, milyen szerepe és jelentősége lehetett a rendkívüli kormányülésnek a kormányválságban. Az elemzés eredményeképpen azt a következtetést vonom le, hogy a kormányválság elhúzódásában a miniszterek mellett az uralkodónak is fontos szerepe volt, a helyzet megoldására irányuló végső döntés (Tisza lemondása) pedig az eddig feltételezett időponthoz képest csak később születhetett meg. Az újabb források tükrében tehát

újra kell értékelnünk Tisza Kálmán távozásának körülményeit, valamint megállapíthatjuk, hogy a sajtó tüzetes vizsgálata nagyobb jelentőséggel bír az eseménytörténeti rekonstrukcióban, mint azt korábban feltételeztük.

11:00-11:30

A vihar előtti csend. A három császár szövetségének utolsó „békés esztendeje” a német diplomáciai iratok tükrében

Andrékó Tamás Dániel

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Kutatási témám az Osztrák-Magyar Monarchia és az Orosz Birodalom államközi kapcsolatai a Kálnoky-korszakban (1881 – 1895). A hazai történetírásban gróf Kálnoky Gusztáv külügyminiszteri tevékenységéről még nem született monográfia, valamint az 1884. évi három császár találkozó sem jelent meg részleteiben. Jelenleg az Orosz Birodalom, az Osztrák-Magyar Monarchia és a Német Császárság diplomáciai érintkezéseit vizsgálom 1884-ben. 1881-ben aláírták a három császár szövetségét, azonban az Osztrák-Magyar Monarchia és az Orosz Birodalom konfrontálódása nem szűnt meg. A három császár szövetségét 1884. március 27-én meghosszabbították, majd Ferenc József osztrák-magyar uralkodó, I. Vilmos német császár és III. Sándor orosz cár Skiernievicében találkozott. Ebbe a kutatási folyamatba illeszkedik, hogy a XXI. Eötvös Konferencián előadást tarthattam A három császár konferenciája Skiernievicében (1884) címmel. Oroszország és Ausztria-Magyarország viszonya az 1885 – 1888 közötti bulgáriai válság nyomán végleg megrendült, tehát az utolsó „békés esztendőt” helyeztem vizsgálódás alá, amely a prolongálás és a találkozó ellenére nem is volt oly békés. Jelen előadásomban a szerződés meghosszabbítását és a konferencia előzményeit szeretném prezentálni a német diplomáciai iratok tükrében. Az említett primer források a Die Grosse Politik der Europäischen Kabinette 1871 – 1914 című többkötetes forrásgyűjteményben publikálásra kerültek. A dokumentumok között fontos szerepet töltenek be Otto von Bismarck iratai, amelyek között levelezéseket és jelentéseket találunk. A vizsgált levélváltások a német külügy vezetője, valamint Hans Lothar von Schweinitz pétervári német nagykövet és Heinrich Prinz Reuß bécsi német nagykövet között történt. A források másik fontos csoportját Bismarck jelentései képezik, amelyeket I. Vilmos német császárnak készített. Előadásomban az eseménytörténet mellett szeretném bemutatni Bismarck gondolkodásmódját a három császár szövetségéről. Vajon hogyan vélekedett a szövetség meghosszabbításáról? Voltak aggályai? Ha igen, akkor mi okozta bizonytalanságát?

Hogyan vélekedett a két szövetségeséről, az Osztrák-Magyar Monarchiáról és az Orosz Birodalomról? Gróf Kálnoky Gusztáv osztrák-magyar, illetve Nyikolaj Karlovics Giers orosz külügyminiszter tevékenységének mely aspektusai jelennek meg a vizsgálat dokumentumokban?

**Küzdelem a "Kisdoberdóért" - A magyar 1. hadsereg
védelmi harcai a Szilicei-fennsíkon és a Felső-hegyen 1944.
december 20. és 1945. január 22. között**

11:30-12:00

Újhelyi János Ábel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Mathias Corvinus Collegium

Az 1944. december 17-én létrehozott német Heinrici-seregcsoportnak alárendelt magyar 1. hadsereg alakulatai 1944 december végén a Sajó, a Bódva és a Hernád folyók völgyén történő visszavonulásuk után azt a feladatot kapták, hogy a Gömör-Szepesi-érchegység megtartása, valamint a német 1. páncéloshadsereg déli szárnyának biztosítása végett szilárdítsák meg a védelmüket a Rimaszombat-Pelsőc-Szilice-Torna-Kassa vonalon a gyors ütemben előretörő szovjet-román csapatokkal szemben. A védelem súlypontját a Rozsnyótól délkeletre húzódó Szilicei-fennsík és a Felső-hegy képezték, melyeket először a magyar kontingens alárendeltségébe tartozó német 4. hegyihadosztály és a magyar 1. hegyidandár, majd a magyar 24. gyaloghadosztály és néhány kisebb alakulat védett rendkívül nehéz körülmények között, de sikeresen 1944. december 20. és 1945. január 22. között a 2. Ukrán Front 40. hadseregének többszörös túlerőben lévő szovjet és román egységeivel szemben. A javarészt magyar katonák által megvívott védelmi harc lett a második világháború utolsó komolyabb magyar elhárító sikere, melyért azonban komoly árat fizetett a Magyar Királyi Honvédség: nagyjából 400 honvéd nyugszik az ott harcolók által a harcok intenzitása és hegyvidéki terep nehézségei miatt „Kisdoberdónak” elnevezett karsztfennsík és hegy közelében. Ennek ellenére ez az esemény a magyar hadtörténet egy eléggé elhanyagolt része, önálló tanulmány még nem is született a témában. A hiány pótlása végett a Hadtörténelmi Levéltárban őrzött dokumentumok, a csata résztvevőinek, szemtanúinak visszaemlékezései, valamint az újabban egyre nagyobb számban rendelkezésre álló szovjet, román és német források, illetve a helyszínen tett terepbejárások segítségével kívánom bemutatni eddigi kutatási eredményeimet.

Szlavóniai református gyülekezetek 19. századi anyakönyveinek és presbiteriális jegyzőkönyveinek néprajzi vizsgálata

Sáfár Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Kutatásom célja, hogy feltárjam a szlavóniai református közösség 19. századi életét, erkölcsi értékrendjét, melyet református anyakönyvek és presbiteriális jegyzőkönyvek bejegyzéseinek segítségével szeretnék rekonstruálni. A kutatást mikrotörténeti módszerrel lokális szinten a forrásanyag feltárásával végzem, ezeket a forrás típusa szerint külön-külön vizsgálom. Az előadásom első részében ismertetem az általam kutatott négy szlavóniai református gyülekezetet (Rétfalu, Haraszti, Szentlászló, Kórógy). Bemutatom a települések és a Református Egyházközségek történetét a reformációtól kezdve az 1800-as évek végéig Penavin Olga, Garay Ákos munkáinak, illetve Báthori Gábor vizitációs jegyzőkönyvének a segítségével. Utána a különböző forrásanyag típusokat, az anyakönyveket és a presbiteriális jegyzőkönyveket szerkezeti és tartalmi felépítésének tekintetében, majd hasonlítom össze más települések református irataival a szakirodalom alkalmazásával. Az anyakönyvekben találkozhatunk házassági contractusokkal, melyek lényegében házassági vagyoni jogi szerződések. Ezeket általában a házasságkötés előtt írásban, a menyasszony és a vőlegény, valamint két-négy tanú írta a jegyzőnél, vagy református községekben a lelkésznél helyezték el. A körülményei és feltételei a helyi szokás szerint változtak, gyakran időhöz kötöttek, és gyermektelen házasságoknál léptek érvénybe. A református egyház legfontosabb erkölcsalakító eszköze az egyházfegyelem szigorú betartatása volt, amelynek segítségével a lelkipásztorok és a presbiterok ellenőrizték, hogy az egyháztagok betartják-e a megkövetelt normákat. A bejegyzések elemzésével bepillantást nyerhetünk abba, hogy miként érvényesült az egyházi felügyelet a 19. században a református közösségek mindennapi életében. A négy gyülekezetben több egyházfegyelmi eljárásra került sor. Erkölcsi vétségek, mint káromkodás, babonáság, házasságtörés, istentiszteletről való kimaradás, tiszteletlen viselkedés, lopás ügye került a presbitérium elé. Az előadásomban említett ügyeket fogom ismertetni. Előadásomban az anyakönyvek és a presbiteriális jegyzőkönyvek összetett világát kívánom bemutatni, és felhívni a figyelmet a forrásértékükre néprajzi szempontból.